

AKADEMIE MÚZICKÝCH UMĚNÍ V PRAZE

HUDEBNÍ A TANEČNÍ FAKULTA

Hudební umění

Dirigování

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

ŽIVOT A ORCHESTRÁLNÍ TVORBA K. SZYMANOWSKÉHO

Josef Štefan

Vedoucí práce: doc. Tomáš Koutník

Oponent práce: doc. Stanislav Bogunia

Datum obhajoby: 10. 6. 2019

Přidělovaný akademický titul: BcA.

Praha, 2019

ACADEMY OF PERFORMING ARTS IN PRAGUE

MUSIC AND DANCE FACULTY

Art of Music

Conducting

BACHELOR'S THESIS

THE LIFE AND ORCHESTRAL WORKS OF K. SZYMANOWSKI

Josef Štefan

Thesis Advisor: doc. Tomáš Koutník

Thesis Opponent: doc. Stanislav Bogunia

Date of thesis defense: 10. 6. 2019

Academic title granted: BcA.

Prague, 2019

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma

ŽIVOT A ORCHESTRÁLNÍ TVORBA K. SZYMANOWSKÉHO

vypracoval(a) samostatně pod odborným vedením vedoucího práce a s použitím uvedené literatury a pramenů.

Praha, dne .....

.....

podpis diplomanta

Upozornění

Využití a společenské uplatnění výsledků diplomové práce, nebo jakékoliv nakládání s nimi je možné pouze na základě licenční smlouvy, tj. souhlasu autora a AMU v Praze.

Abstrakt:

Tato bakalářská práce se zabývá významným polským hudebním skladatelem Karolem Szymanowskim. Pojednává komplexně o skladatelově osobním i uměleckém životě, a je rozšířena i o jeho orchestrální díla.

Práce je členěna do dvou částí. První část mapuje zrod hudební osobnosti Karola Szymanowského a jeho životní i tvůrčí období. Druhá část práce se zabývá souhrnnou orchestrální tvorbou; přináší informace o podnětech a okolnostech vzniku děl, jejich premiérové uvádění a charakterizuje jednotlivá orchestrální díla skladatele.

Práce tedy zachycuje život Karola Szymanowského v celé jeho šíři a přináší tak další informace nejen o jeho uměleckém životě, ale i o jeho tvůrčím přínosu v orchestrální tvorbě pro každého, kdo se o tohoto významného autora bude zajímat.

Abstract:

This bachelor thesis deals with important Polish composer Karol Szymanowski. It deals comprehensively with the composer's personal as well as artistic life, and is extended to include his orchestral works.

The thesis is divided into two parts. The first part maps the birth of the musical personality of Karol Szymanowski and his life and creative period. The second part of the thesis deals with summary orchestral work; brings information about stimuli and circumstances of the creation of works, their premiere performance and characterizes individual orchestral works of the composer.

The thesis thus captures the life of Karol Szymanowski in its entirety and brings further information not only about his artistic life, but also about his creative contribution to orchestral work for anyone who is interested in this important author.

Klíčová slova: Karol Szymanowski, Polští skladatelé, Orchestrální tvorba

Keywords: Karol Szymanowski, Polish composers, Orchestral works

Poděkování:

Touto cestou bych velmi rád poděkoval paní PaedDr. Evě Rejškové za její neutuchající pomoc při jazykové korektuře této bakalářské práce. Rovněž mé poděkování patří panu doc. Tomáši Koutníkovi za jeho ochotu a pomoc, kterou mi v průběhu zpracování bakalářské práce věnoval.

OBSAH:

ÚVOD:	8
1. KAPITOLA – KAROL SZYMANOWSKI	9
1.1. Zrod hudební osobnosti	9
1.2. Berlín, první koncerty – společnost Mladých polských skladatelů	11
1.3. Skladatelské soutěže	14
2. KAPITOLA – PRVNÍ SKLADATELSKÉ OBDOBÍ 1899-1913.....	16
2.1. Varšava	16
2.2. Německo – vliv R. Wagnera a R. Strausse	18
3. KAPITOLA – DRUHÉ SKLADATELSKÉ OBDOBÍ 1914-1919	20
3.1. Období častého cestování a poznávání – Itálie, Vídeň, Afrika	20
3.2. Změna kompozičního myšlení	22
3.3. Období 1. světové války	23
3.4. Literární období – Efebos.....	24
3.5. Návrat z Ukrajiny do Polska	26
4. KAPITOLA – TŘETÍ SKLADATELSKÉ OBDOBÍ 1920-1937	27
4.1. Polské období	27
4.2. Období 1922-1926 - vliv goralského folkloru – opera Král Roger	28
Král Roger	29
4.3. Ředitel konzervatoře ve Varšavě	31
4.4. Zdravotní a finanční krize – uvedení baletu <i>Harnasie</i> v Paříži	32
4.5. Szymanowského tvorba ve světě.....	33
4.6. Úmrtí.....	35
5. KAPITOLA ORCHESTRÁLNÍ DÍLA	36
Koncertní předehra E Dur, op. 12	36
Symfonie č. 1 f moll op. 15.....	36
Symfonie č. 2 B Dur, op. 19.....	36
Symfonie č. 3 "Píseň noci" pro tenor, smíšený sbor a orchestr op. 27 (1916)	37
Houslový koncert č. 1 op. 35.....	38
Stabat Mater pro soprán, alt, baryton, smíšený sbor a orchestr op. 53 (1925-1926) .	39
Veni Creator pro soprán, smíšený sbor a orchestr op. 57 (1930)	41
Litanie k Panně Marii pro sólový soprán, ženský sbor a orchestr op. 59 (1930-1933)	42
Symfonie concertante pro klavír a orchestr op. 60	42
Houslový koncert č. 2 op. 61 (1932-1933).....	44
ZÁVĚR:	46
SEZNAM LITERATURY:	48
INTERNETOVÉ ZDROJE:	48
SEZNAM PŘÍLOH:	51

ÚVOD:

Při volbě tématu své bakalářské práce jsem hledal námět, který by mohl být pro mne, i pro další čtenáře, přínosem. Rozhodl jsem se pro výjimečného polského hudebního skladatele Karola Szymanowského. Velkou motivací napsat práci o tomto polském skladateli bylo rovněž provedení jeho 2. houslového koncertu, který patří mezi stěžejní díla Szymanowského, a který byl součástí mého bakalářského koncertu.

Dílo Karola Szymanowského není naší kulturní veřejnosti příliš známé. Jeho tvorba je zřídka zařazována do repertoáru našich hudebních těles či operních scén. Proto jsem pokládal za důležité soustředit co nejvíce poznatků z osobního i uměleckého života Karola Szymanowského, a tím si utvářet i svůj osobní postoj k jeho osobnosti a orchestrální tvorbě.

Život Karola Szymanowského nebyl lehký. Ušetřil mu mnoho ran, ale snad právě proto v jeho skladbách nacházíme tolik síly, energie, i vzácného citu. A tak jsem si předsevzal získat co nejvíce informací, nejen o osobním a uměleckém životě Karola Szymanowského, ale i o jeho tvůrčím přínosu, zejména pro ty, kteří se Szymanowského tvorbou chtějí a budou zabývat.

1. KAPITOLA – KAROL SZYMANOWSKI

1.1. Zrod hudební osobnosti ^{1 2 3}

Karol Szymanowski byl významným polským hudebním skladatelem dvacátého století. Narodil se 3. 10. 1882 v obci Tymoszwoka na Ukrajině. Pocházel z velmi vzdělané polské rodiny, která žila na Ukrajině.

Jeho otec, *Stanislaw* (*1842 – †1905), vlastnil pozemky v bývalé provincii Cherson⁴ zvané Orłowa Bałka, a panství v Tymoszwóce, které zdědil po svém otci, a stal se tak jedním ze čtyř vlastníků. V roce 1874 se oženil s baronkou *Annou neé Taube*, jejíž rodina pocházela z oblasti Courland⁵ (dnešní Litva). Od 19. století se rodina usídlila na Ukrajině. Szymanowského otec měl široké zájmy. Hrál nejen na klavír a violoncello, ale zajímal se i o matematiku, astronomii, literaturu atd. Pořádal často domácí koncerty a dovážel ze zahraničí hudební knihy a noty.

Karol byl pokřtěn 2. 11. 1882 v římsko-katolickém kostele ve městě Śmitě⁶ na Ukrajině. Pocházel z pěti sourozenců a strávil své dětství ve vysoce intelektuálním a uměleckém prostředí. Rodina pěstovala a udržovala polské vlastenecké tradice a sledovala i nový vědecký vývoj.

Sourozenci skladatele byli také umělecky nadáni: sestra *Anna*, vyrostla jako talentovaná malířka; bratr *Feliks Szymanowski* byl výborný klavírista; sestra *Stanisława Szymanowska* se stala zpěvačkou a *Zofia*, nejmladší, psala poezii.

Karol začal v sedmi letech hrát na klavír, a to pod vedením svého otce. V roce 1893 absolvoval svoji první zahraniční cestu do Švýcarska.

---

¹ GRADSTEIN, Leonina a Jerzy WALDORFF. *GORZKA SLAWA*. Warszawa: Czytelnik, 1960, s. 47-67.

² *Karol Szymanowski International Music Competition*. Home - Międzynarodowy Konkurs Muzyczny im. Karola Szymanowskiego [online]. Copyright © Narodowa Orkiestra Symfoniczna Polskiego Radia w Katowicach [cit. 10. 01. 2019]. Dostupné z: <http://szymanowski-competition.com/en/competition/karol-szymanowski/>

³ *Karol Szymanowski* [online]. [cit. 2019-01-09]. DOI: <http://www.karolszymanowski.pl/life/>.

⁴ *Cherson* je přístavní město na jižní Ukrajině poblíž ústí Dněpru do Černého moře.

⁵ *Courland* je jedním z historických a kulturních oblastí v západním Lotyšsku.

⁶ *Śmitě* je město ležící na Dněpru v blízkosti řeky Tyasmyn. Je okresním centrem oblasti Čerkasy na Ukrajině. Smila je největším dopravním centrem regionu.

Jel přes Vídeň a tam poprvé uslyšel Wagnerova *Lohengrina*. Tehdy v něm uzrálo definitivní rozhodnutí, že bude komponovat.

Dalším impulsem, který podnítil jeho zájem věnovat se skladbě, vycházel z úzkých kontaktů s příbuznými hudebními rodinami: *Blumenfeldů* a *Neuhausů*. Manželkou *M. Blumenfelda*⁷ byla totiž sestra otce Karola Szymanowského a později se Blumenfeldova dcera Olga provdala za *Gustava Neuhausa*⁸. Karol Szymanowski, i se svými sourozenci, navštěvovali hudební školu, kterou sám *Gustaw Neuhaus* v Elizavetgradu založil a vedl.⁹ Zde složil Karol svá první díla: dvě opery (*Złocisty szczyt a Roland*), písně a klavírní skladby, které se bohužel nedochovaly.

Z tohoto období známe pouze 9 *Preludií*, která byla publikována jako opus 1 v roce 1906 společností *Mladých polských skladatelů*. Je to nejstarší práce, kterou Szymanowski zanechal.¹⁰ Těchto 9 *Preludií* představuje na jedné straně kreativní transformaci modelu Chopinovského žánru v klavírní hudbě, a na straně druhé originální asimilaci prvků hudebního jazyka *R. Wagnera*¹¹ a *A. Skrjabin*¹². *Preludia* jsou považována za velmi úspěšná. *Artur Rubinstein*¹³, významný polský pianista a skvělý přítel skladatele, již v tomto díle rozeznal velký talent Szymanowského.

Ve svých pamětech připomíná okamžik, kdy se v roce 1904 díval do rukopisů těchto děl: "*Není možné popsat mého úžasu poté, co jsem si zahrál prvních pár taktů Preludií. Tato hudba byla složena od mistra! Horečně jsem četl všechny jeho*

---

⁷ *Felix Michajlovič Blumenfeld* (*19. duben 1863 - † 21. ledna 1931) byl ruský skladatel, dirigent císařské opery Petrohrad, klavírista a pedagog. IN: https://en.wikipedia.org/wiki/Felix_Blumenfeld

⁸ *Gustav Neuhaus* (*10. května 1847 Kalkar, Německo - †1938, Moskva, Rusko) pedagog; klavírista

⁹ *Korwin szymanowski h. jeziora*. Potomkowie Sejmu Wielkiego [online]. [cit. 10. 01. 2019] Copyright © 1998 [cit. 09. 01. 2019]. Dostupné z: <http://www.sejm-wielki.pl/s/?m=N;v=korwin+szymanowski+h.+jeziora>

¹⁰ *9 Preludes op. 1 (1899-1900)* | Karol Szymanowski. [online]. [cit. 10. 01. 2019] Dostupné z: <http://www.karolszymanowski.pl/watch-listen/piano-solo/9-preludes-op-1-1899-1900/>

¹¹ *Richard Wagner* (*22. května 1813, Lipsko - †13. února 1883, Benátky) byl německý hudební skladatel. IN: https://cs.wikipedia.org/wiki/Richard_Wagner

¹² *Alexandr Nikolajevič Skrjabin* (*25. prosince 1871, Moskva - †14. dubna 1915, Moskva) byl ruský klavírista a hudební skladatel. IN: https://en.wikipedia.org/wiki/Alexander_Scriabin

¹³ *Arthur Rubinstein* (*28. ledna 1887 Lodž - †20. prosince 1982 Ženeva) byl významný polsko-americký klavírista. IN: https://cs.wikipedia.org/wiki/Arthur_Rubinstein

rukopisy a moje nadšení a vzrušení se zvedaly, když jsem si uvědomil, že objevuji velkého polského skladatele! ¹⁴

Poté, co v roce 1901 mladý Szymanowski úspěšně absolvoval závěrečnou zkoušku na střední škole v Elizavetgradu, vydal se na podzim téhož roku do Varšavy. Zde absolvoval soukromé lekce harmonie u *Marka Zawirského* ¹⁵ a kontrapunktu a kompozice u *Zygmunta Noskowského* ¹⁶. Soukromá výuka dala budoucímu skladateli pevnou základnu v kompoziční technice.

Během studia, a zejména po studiu ve Varšavě, Karol hodně cestoval. Usadil se na nějaký čas v Berlíně. Domů, do Tymoszwowki, se vracel jen občas. Atmosféra jeho rodinného domova, krása okolní krajiny a návštěvy dávných přátel mu poskytovaly nejenom tvůrčí inspiraci, ale i odpočinek po namáhavém cestování.

1.2. Berlín, první koncerty – společnost Mladých polských skladatelů ¹⁷

Důležitou roli ve skladatelském životě Szymanowského sehrálo léto roku 1905, kdy *Grzegorz Fitelberg* ¹⁸, *Ludomir Różycki* ¹⁹ a *Apolinary Szeluto* ²⁰ založili Společnost *mladých polských skladatelů*. Společnost finančně podporoval mecenáš, hrabě *Władysław Lubomirski* ²¹. Jejím cílem bylo publikovat skladby mladých polských skladatelů, pořádat koncerty a propagovat novou polskou hudbu.

---

¹⁴ *9 Preludes op. 1 (1899-1900)* | Karol Szymanowski. [online]. Dostupné z: <http://www.karolszymanowski.pl/watch-listen/piano-solo/9-preludes-op-1-1899-1900/>

¹⁵ *Marek Zawirski* – profesor Konzervatoře ve Varšavě. IN: <http://szymanowski-competition.com/en/competition/karol-szymanowski/>

¹⁶ *Zygmunt Noskowski* (*2. května 1846 Varšava – †23. července 1909 tamtéž), byl polský dirigent, hudební skladatel a pedagog. IN:

https://cs.wikipedia.org/wiki/Zygmunt_Noskowski

¹⁷ WIGHTMAN, Alistair. *Karol Szymanowski: His Life and Work*. Londýn: Routledge, 1999, s. 42-45. ISBN 9781315092195.

¹⁸ *Grzegorz Fitelberg* (*18. října 1879 Daugavpils Lotyšsko – †10. června 1953 Katowice) byl polský dirigent, hudební skladatel a houslista. IN:

https://cs.wikipedia.org/wiki/Grzegorz_Fitelberg

¹⁹ *Ludomir Różycki* (*8. září 1883 Varšava - †01. 01. 1953 Katowice) byl polský skladatel a dirigent. IN: https://en.wikipedia.org/wiki/Ludomir_R%C3%B3%C5%BCycki

²⁰ *Apolinary Szeluto* (*23. července 1884 - †22. srpna 1966) byl polský klavírista, skladatel a právník IN: https://en.wikipedia.org/wiki/Apolinary_Szeluto

²¹ *Władysław Lubomirski* (*1. ledna je 1866 ve Varšavě - †29. října 1934 v Inzersdorffie u Vídně) - statkář, patron umění, skladatel. IN:

https://pl.wikipedia.org/wiki/W%C5%82adys%C5%82aw_Lubomirski

Když byla společnost založena, Karol ještě v Berlíně nebyl. Do vydavatelství nastoupil později. Osobně se s *G. Fitelbergem* setkal až v lednu 1906. Po prvních koncertech ve Varšavě (ve Varšavské filharmonii 6. a 9. února 1906 a 19. dubna 1907) a v Berlíně (30. března 1906 a 21. března 1907) se hudební kruhy zaměřily na tyto mladé polské skladatele.

Ludomir Różycki píše 20. února 1907 muzikologovi *Zdzisławu Jachimeckému*²² o počátcích vydavatelství a uvedení díla *K. Szymanowského*:

*"... Pokud jde o detaily vydavatelské společnosti, její první tištěná publikace byla z mých skladeb. Toto vydání bylo financováno panem Konstantynem Sarneckim, violoncellistou z regionu Podole. Fitelbergova houslová sonáta vyšla později, díky jistým penězům, které jsme získali na prvním koncertu společnosti v Zakopaném²³ v létě 1905. Fitelberg hrál na housle, Różycki a Szeluta na piano. Program zahrnoval díla Szeluta, Fitelberga, Szymanowského a mé. Ačkoli to nebylo zdaleka tak grandiózní, koncert byl nicméně důležitý, protože to bylo poprvé, co jsme se objevili veřejně pod označením vydavatelství Mladých polských skladatelů. Skladby Szymanowského a Szeluta byly premiérou na tomto koncertě"*²⁴

Kritika koncertů nebyla jednoznačná, nadšení se mísilo s negativními ohlasy. Hudební kritik *Aleksander Poliński*²⁵ napsal:

"Nicméně směr, kterým se pan Fitelberg ubírá, není řízen žádnými pravidly, protože se točí v divočině země Kakofonie, která, jak všichni víme, leží mimo hranice hudby. V této zemi se nevydává žádná hudba, pokud to není taková, že se jedná o jekot. V této kategorii bych umístil "symfonii" pana Fitelberga ... V současné době pan Szymanowski a pan Różycki zřejmě zůstávají pod některými duchovními vlivy, snaží se smýkat svou hudbu do každé poslední známky národní nebo individuální originality a přeměnit ji na pár papoušků, kteří nabízejí

---

²² *Zdzisław Jan Jachimecki* (*7. července 1882 Lvov – †27. října 1953 Krakov) byl polský hudební historik, hudební skladatel, profesor na Jagellonské univerzitě a člen Polské akademie umění. IN: https://cs.wikipedia.org/wiki/Zdzisław_Jachimecki

²³ *Zakopane* je město v jižním Polsku s přibližně 27 000 obyvatel.

²⁴ *Life | Karol Szymanowski*. [online]. [cit. 10. 01. 2019] Dostupné z: <http://www.karolszymanowski.pl/life/> (Ludomír Różycki, dopis Zdzisławu Jachimeckému v Krakově, 20. února 1907)

²⁵ *Aleksander Poliński* - (*4. června 1845 Włostów, †13 VIII 1916 Varšava) - hudební kritik a hudební historik. IN: <http://pl.chopin.nifc.pl/chopin/persons/text/id/980>

nemotorné imitace Wagnera a Strausse. Ale stále věřím, že tito dva mladí umělci nebudou úplněpro polskou hudbu ztraceni."²⁶

Na druhé straně měla činnost společnosti velmi pozitivní ohlasy u renomovaných odborníků: *Adolfa Chybińského*²⁷ či *Zdzisława Jachimeckého*. V jedné z recenzí na koncert v Polsku Jachimecki napsal:

"Je to s opravdovým obdivem, že pozorujeme skladatele, kteří odvážně chodí po cestě skutečného umění. Jejich vydavatelská společnost nám přináší několik silných a energických talentů. I když se některá jejich díla nedokáží prosadit, a ne vše má zralou uměleckou mysl, velmi tvořivé kvašení tohoto projektu dokazuje, že jejich umělecká díla byla tvořena ohnivým srdcem, a nikoliv stagnujícími mozgovými buňkami, které jen kopírují. Podle jejich publikací je k dnešnímu dni Karol Szymanowski nejvýznamnějším talentem ve skupině. Jeho klavírní preludia, etudy a variace mají jednu kardinální výhodu v tom, že tvoří odklon od zastaralých myšlenek krásy v hudbě ... S jistotou se domnívám, že práce Szymanowského budeme považovat za jeden z nejsvětějších momentů v polské hudbě." ^{28 29}

Analogicky s pojmem "*Mladé Polsko*", který se obvykle používá k popisu polského modernismu, se jejich publikační společnost stala známou jako "*Mladé Polsko v hudbě*" a Szymanowski byl záhy považován za nejnadanějšího člena. Karol měl ovšem veliké štěstí, že jeho díla interpretovali prvotřídní umělci, jako byli: *Pawel Kochoński*³⁰, *Artur Rubinstein*, *Stanisława Szymanowska*³¹ či *Grzegorz Fitelberg*.

---

²⁶ A. Poliński, "*Młoda Polska w muzyce*" v: "*Kurier Warszawski*", č. 110, 22. dubna 1907. [cit. 2019-01-16] IN: <http://www.karolszymanowski.pl/life/>

²⁷ Adolf Eustachy Chybiński (*29. dubna 1880 v Krakově - †31. října 1952 v Poznani) - polský muzikolog, hudební historik, profesor na univerzitě ve Lvově a Poznani. IN: https://pl.wikipedia.org/wiki/Adolf_Chybiński

²⁸ Z. Jachimecki, "*Muzyka w Polsce*" v: *Polska, obrazy, opisy* (Polsko, obrazy, popisy), kolektivní autorství, Lvov 1907. IN: <http://www.karolszymanowski.pl/life/>

²⁹ *Karol Szymanowski International Music Competition. Home* – Międzynarodowy Konkurs Muzyczny im. Karola Szymanowskiego [online]. Copyright © Narodowa Orkiestra Symfoniczna Polskiego Radia w Katowicach [cit. 10. 01. 2019]. Dostupné z: <http://szymanowski-competition.com/en/competition/karol-szymanowski/>

³⁰ *Pawel Kochoński* (*14. září 1887 v Oděse - †12. ledna 1934 v New Yorku) - byl významný polský houslista. IN: https://pl.wikipedia.org/wiki/Pawel_Kochoński

³¹ *Stanisława Korwin-Szymanowska* (*17. července 1884 Urłowie, †07. 12. 1938. Varšava) byla polská operní pěvkyně (lyrický-koloraturní soprán), sestra Karola Szymanowského. IN: https://pl.wikipedia.org/wiki/Stanisława_Korwin-Szymanowska

Během varšavských a berlínských let začal Szymanowski podléhat hudebnímu jazyku pozdějších německých mistrů zejména *Richarda Strausse*. Pod jeho silným vlivem vznikly i první dvě Szymanowského symfonie (1907 a 1909).

1.3. Skladatelské soutěže

Karol získal v mládí mnoho ocenění v různých kompozičních soutěžích a potvrdil tak svůj velmi vysoký umělecký status. V roce 1903 obdržel ve Varšavě čestné uznání za šest preludií (č.: 1, 3, 5, 7, 9) z díla *9 Preludií op. 1*.

V roce 1909 uspořádal berlínský časopis "*Signale für die Musikalische Welt*" soutěž klavírní tvorby. Karol si vybral jednu ze svých starých fug, psanou ještě za studií ve Varšavě, a urychleně dokončil Preludium, aby skladbu *Preludium a Fuga c moll* (1909) poslal do Berlína. Z 874 doručených skladeb byla tato skladba Szymanowského zařazena mezi 10 nejlepších.

V roce 1910 získal první cenu na Chopinově soutěži pro skladatele. Ta se konala ve Lvově ke stému výročí narození *F. Chopina*. Szymanowského *Sonáta c moll op. 8*, je dnes považována za jeho nejstarší kompozici z období studia se *Zygmuntem Noskowskim* ve Varšavě. Sonáta byla dokončena v prosinci 1904.

Tato první klavírní sonáta je ambiciózním pokusem o syntézu různých tradic. Na jedné straně v ní lze vnímat silné mladé okouzlení hudbou *F. Chopina* a *A. Skrjabinu* a na straně druhé pokus o vypořádání se s dědictvím německého neoromantismu, personifikovaného *Richardem Wagnerem*, *Richardem Straussem*³² a *Maxem Regerem*³³. Cenné svědectví o původu této práce poskytl po mnoha letech *Ludomir Różycki*, který v té době studoval společně s Karolem ve třídě u Noskowského:

"Především miloval a zbožňoval Chopina, a bezprostředně po Chopinově hudbě měl zase skvělou náladu na klavírní skladby Skrjabinu.

---

³² *Richard Strauss* (*11. června 1864, Mnichov, Německo – †8. září 1949, Garmisch-Partenkirchen, Německo) byl německý hudební skladatel pozdější éry romantismu, který proslul zvláště svými symfonickými básněmi a operami; byl také známým dirigentem. IN: https://cs.wikipedia.org/wiki/Richard_Strauss

³³ *Johann Baptist Joseph Maximilian Reger* (*19. března 1873 – † 11. května 1916) byl německý hudební skladatel, varhaník, klavírista, dirigent a pedagog. IN: https://cs.wikipedia.org/wiki/Max_Reger

*Když psal svou klavírní sonátu (první), velmi často jsem ho našel u klavíru, kde podrobně studoval strukturu klavírních pasáží Chopina a Skrjabina. V té hudbě viděl tajemství klavírního stylu a musel ho objevit. "*³⁴

Obrázek č. 1: Karol Szymanowski, Tymoszwoka, 1887

Obrázek č. 2: Karol Szymanowski, Nałęczów, 1897

---

³⁴ Piano Sonata in C minor op. 8 (1903-1904) | Karol Szymanowski. [online]. [cit. 2019-01-16] Dostupné z: <http://www.karolszymanowski.pl/watch-listen/piano-solo/piano-sonata-in-c-minor-op-8-1903-1904/>

2. KAPITOLA – PRVNÍ SKLADATELSKÉ OBDOBÍ 1899-1913

2.1. Varšava ^{35 36 37}

První dochovanou skladbou K. Szymanowského je 9 *Preludií op. 1*. Toto dílo nepředstavuje kompaktní cyklus, ale je sbírkou lyricky laděných miniatur. Forma, založená na vývoji jedné hudební fráze, modifikované harmonii, je jasně inspirována tvorbou *F. Chopina*.

Podobné hudební myšlení lze pozorovat i v dalším jeho díle, a to 4 *Etudy op. 4*, kde však Karol používá již ostřejší harmonické využití a rozšířenou lineární strukturu díla. Klavírní skladby napsané během studia se *Zygmuntem Noskowskim* jsou akademičtější, ale vyznačují se výraznou inovativností v harmonii, jemnou variační technikou a virtuózností klavíru. Takové jsou například *Variace b moll pro klavír op. 3* (1901-1903) a *Variace b moll na polské lidové téma op. 10* (1900-1904).

Sonáta č. 1 c moll op. 8 (1903-1904) je napsána v sonátové formě s menuetem ve třetí větě a tříhlasou fugou ve finále. Je prvním důkazem toho, že se Karol pokouší zaujmout velkou cyklickou podobou skladby. Na druhou stranu v *Sonátě op. 9 pro housle a klavír d moll* (1904) lze jasněji rozlišit jednotlivé melodické rysy a citlivost k témbu skladby.

Karol se nechává při psaní svého prvního orchestrálního díla: *Koncertní přede hry op. 12* (1904-1905) inspirovat již Wagnerovsko-Straussovským hudebním jazykem. V úvodu této přede hry se Szymanowski inspiroval básní *Witeź Włast* od *T. Micińskiego*³⁸. Po 10 letech tuto přede hru překomponoval.

Fantazii pro klavír C Dur op. 14 napsanou v roce 1905 věnoval Harrymu Neuhausovi. Nadepsal ji slovem "*Grablied*" (Píseň nad hrobem). Tímto způsobem chtěl vyjádřit se svou obvyklou sebeironií přesvědčení, že dosáhl určité konečné

---

³⁵WIGHTMAN, Alistair. *Karol Szymanowski: His Life and Work*. Londýn: Routledge, 1999, s. 16-30. ISBN 9781315092195.

³⁶ *Chronological list of works* | Karol Szymanowski. [online]. [cit. 2019-01-16] Dostupné z: <http://www.karolszymanowski.pl/the-composer/chronological-list-of-works/>

³⁷ *The romantic heritage* | Karol Szymanowski. [online]. [cit. 2019-01-16] Dostupné z: <http://www.karolszymanowski.pl/the-composer/the-romantic-heritage/>

³⁸ *Tadeusz Miciński* (* 9. listopadu 1873 - † únor 1918) byl polský spisovatel a básník období Mladého Polska. IN: https://www.wikiwand.com/cs/Tadeusz_Micinski

fáze svého vývoje jako skladatel, a že již nebude pokračovat po stejné cestě. Ve skutečnosti *Fantazie* tvoří souhrn zkušeností mladého umělce – jeho styl je charakterizován jako maximální asimilace vlivů hudby 10.-12. století. Na jedné straně je to spontánní fascinace díly *Chopina* a *Skrjabin*a a na straně druhé znalost kompozic *Liszta*, *Richarda Strausse* a *Wagnera*. Navíc v tomto výrazně virtuózním dílu dosáhl Szymanowski hranic technického využití klavíru. Dílo je pro každého klavíristu obrovskou výzvou.³⁹

Nejosobitější charakter Szymanovského nalzáme v písních na slova básníků *Mladého Polska: Kazimierza Tetmajera*⁴⁰ (*Šest písní op. 2 (1900-1902)*), *Waclawa Berenta*⁴¹ (*Swan op. 7 (1904)*) a T. Micińskiego⁴² (*Čtyři písně op. 11 (1904-1905)*). Typická je nálada a kontemplativní texty, v kterých převládají motivy osamělosti, touhy, lítosti a metafyzické úzkosti. Hudba zdůrazňuje náladu a významy slovního textu; je charakterizována jemným stínováním harmonických prostředků a jasně popsanými melodicko-rytmickými motivy.

Obrázek č. 3: Karol Szymanowski u klavíru, Elizavetgrad, 1907

³⁹ *Fantasia in C major op. 14 (1905)* | Karol Szymanowski. [online]. [cit. 2019-01-16] Dostupné z: <http://www.karolszymanowski.pl/watch-listen/piano-solo/fantasia-in-c-major-op-14-1905/>

⁴⁰ *Kazimierz Przerwa-Tetmajer* (* 12. únor 1865, Ludźmierz – Polsko, † 18. leden 1940 Varšava), byl polský básník. IN: https://sk.wikipedia.org/wiki/Kazimierz_Przerwa-Tetmajer

⁴¹ *Wacław Berent* (*28. září 1873, Varšava – †19. nebo 22. listopad 1940, tamtéž) byl polský spisovatel konce 19. a začátku 20. století. Spolu s Władysławem Reymontem představoval realistické křídlo spisovatelů hnutí Mladé Polsko (Młoda Polska). IN: https://cs.wikipedia.org/wiki/Wacław_Berent

⁴² *Tadeusz Miciński* (*9. listopadu 1873 – †únor 1918) byl polský spisovatel a básník období Mladého Polska. Psal mystické romány, epickou poezii a kontemplativní básně. Jeden z čelných představitelů polského expresionismu a předchůdce surrealismu. Byl přítelem Witkiewicze, Przybyszewského i Szymanovského. IN: https://cs.wikipedia.org/wiki/Tadeusz_Micinski

2.2. Německo – vliv R. Wagnera a R. Strausse ⁴³

Významné změny ve stylu Szymanowského tvorby přinesla léta 1906-1908. Velký vliv na jeho tvorbu měly kontakty s uměleckými komunitami v Berlíně a Lipsku. Znamenaly bližší znalost německého modernismu a také vnitřní potřebu přehodnotit tradiční kompoziční principy.

Volba takové kreativní cesty je pochopitelná, bereme-li v úvahu skutečnost, že v první dekádě dvacátého století byly literární myšlenky hnutí "Mladé Polsko" silně ovlivněny kultem *Richarda Wagnera*. Stejně jako Baudelaireova ⁴⁴poezie, jeho myšlenka na syntézu umění, se stala zdrojem nových uměleckých směrů. Pro skladatele z hnutí *Mladé Polsko*, díla Wagnera a Strausse, s jejich přeplněnou expresivitou a metafyzickými podtexty zřejmě představovala perspektivy dalšího vývoje. Autonomie umění, chápaná v „*nietzscheském smyslu*⁴⁵“ jako osvobození od veškerého utilitarismu, se stala protiváhou pozitivních sloganů "nacionalistického" myšlení, považovaného za vlasteneckou povinnost.

Během tohoto období Szymanowski objevil německou modernistickou poezii. Básně od *R. Dehmela* ⁴⁶, *A. Momberta* ⁴⁷ a *O. J. Bierbauma*⁴⁸ se staly základem cyklických cyklů *Pět písní op. 13* (1905-1907), *Dvanáct písní op. 17* (1907) a *Bunte Lieder op. 22* (1910). Používané chromatismy, podobné jako jsou ve Wagnerově Tristanovi, uvolnily funkční spojení mezi akordy, nestabilní tonalitu, hustou lineární strukturu, rozostření jasnosti harmonie – to vše přiblížilo

---

⁴³ *In the circle of German Modernism | Karol Szymanowski*. [online]. [cit. 2019-01-16]. Dostupné z: <http://www.karolszymanowski.pl/the-composer/the-romantic-heritage/in-the-circle-of-german-modernism/>

⁴⁴ *Charles Pierre Baudelaire* (*9. dubna 1821 Paříž – †31. srpna 1867 Paříž) byl francouzský básník a překladatel, první z řady tzv. prokletých básníků. IN: https://cs.wikipedia.org/wiki/Charles_Baudelaire

⁴⁵ *Friedrich Wilhelm Nietzsche* (*15. října 1844 Röcken u Lützeny poblíž Lipska – †25. srpna 1900 Výmar) byl německý filosof, klasický filolog, básník a skladatel. IN: https://cs.wikipedia.org/wiki/Friedrich_Nietzsche

⁴⁶ *Richard Fedor Leopold Dehmel* (*18. listopadu 1863 - †8. února 1920) byl německým básníkem a spisovatelem. IN: https://en.wikipedia.org/wiki/Richard_Dehermel

⁴⁷ *Alfred Mombert* (*6. února 1872 v Karlsruhe - †8. dubna 1942 ve Winterthur) byl německým básníkem. IN: https://en.wikipedia.org/wiki/Alfred_Mombert

⁴⁸ *Otto Julius Bierbaum* (* 28. června 1865 v Zielona Gora; † 1. února 1910 v Drážďanech), známý také pod pseudonymy Martin Möbius a Simplicissimus, byl německý novinář, redaktor, spisovatel a libretista. IN: https://de.wikipedia.org/wiki/Otto_Julius_Bierbaum

Szymanowského písňě stylu ⁴⁹ *Arnolda Schönberga* ⁵⁰ či *Albana Berga* ⁵¹ . Navzdory obecně nepříznivé kritice těchto písňě, je třeba zdůraznit jejich inovační harmonický charakter, který přispěl k formování nového hudebního jazyka skladatele. Tyto funkce se dále ještě výrazněji uplatnily v cyklu *Šest písňě, op. 20 (1909)* na básňě *T. Micińskiho*.

Wagnerovsko-Straussovský vliv nezapře Szymanowski zejména v *Symfonii č. 1 op. 15* (jen dvě věty této symfonie se dochovaly), nazvané skladatelem jako "*Contrapuntal-harmonic-orchestral monstrum*", a písňě pro soprán s doprovodem orchestru *Penthesilea op. 18 (1908)*. ⁵² Tyto práce demonstrují počáteční pokusy skladatele o restrukturalizaci tónových principů a jeho vypořádání se s instrumentační a zvukovou stránkou.

Je ale pravděpodobné, že Szymanowski nebyl s výsledkem své práce spokojen. *Symfonii č. 1* totiž vyškrtl ze seznamu svých kompozic; rovněž *Trio op. 16*, které se nikdy nehrálo, se setkalo s podobným osudem. Nicméně zatímco asimiloval technické vymoženosti nové německé hudby, přesto neustále pracoval na své kompoziční technice a otevřeně se hlásil k novým uměleckým myšlenkám.

---

⁴⁹ *In the circle of German Modernism* | Karol Szymanowski. [online]. [cit. 2019-02-01]. Dostupné z: <http://www.karolszymanowski.pl/the-composer/the-romantic-heritage/in-the-circle-of-german-modernism/>

⁵⁰ *Arnold Schönberg* (*13. září 1874 Vídeň – †13. července 1951 Los Angeles) byl rakouský modernistický hudební skladatel, hudební teoretik a příležitostný malíř. IN: https://cs.wikipedia.org/wiki/Arnold_Schoenberg

⁵¹ *Alban Berg* (*9. února 1885 Vídeň – †24. prosince 1935 Vídeň) byl rakouský hudební skladatel, klavírista a jeden z největších představitelů hudby 20. století, příslušník Druhé vídeňské školy. IN: https://cs.wikipedia.org/wiki/Alban_Berg

⁵² *Penthesilea to words by Stanisław Wyspiański op. 18 (1908)* | Karol Szymanowski. [online]. [cit. 2019-02-01]. Dostupné z: <http://www.karolszymanowski.pl/watch-listen/voices-and-orchestra/penthesilea-to-words-by-stanislaw-wyspianski-op-18-1908/>

3. KAPITOLA – DRUHÉ SKLADATELSKÉ OBDOBÍ 1914-1919

3.1. Období častého cestování a poznávání – Itálie, Vídeň, Afrika ⁵³

Okamžik izolace od světa je někdy nutný. Potřeba klidu, v němž lze rozvíjet nové myšlenky či třídit stylistické formy umění. Szymanowskému byla tato příležitost nabídnuta, a to za okolností, které nebyly příliš běžné. Tedy během 1. světové války a revoluce. Odpoutal se od Evropy – od rodné Tymoszówky, Elisavetgradu a Kyjeva. Měl čas znovu definovat svoji hudbu a přerušit emocionální a estetickou závislost na německém světě. Vyvodit závěry z nových i starých zkušeností.

V letech 1905-1911 cestoval Karol do Itálie. V letech 1911-1913 často navštěvoval Vídeň. Tam strávil i šest měsíců se svým přítelem Fitelbergem.

Karol měl 18. ledna 1912 svůj první celý koncert ve Vídni s programem, který zahrnoval jeho *Symfonii č. 2, op. 19* (1909-1910), věnovanou jeho příteli G. Fitelbergovi a druhou *Klavírní sonátu op. 21* (1910-1911). O několik měsíců později (31. března 1912) podepsal desetiletou publikační smlouvu s *Universal Edition*. ⁵⁴

Poslední cesta byla jaře 1914. Začala 26. března ve Vídni a směřovala na jih. Karol tentokrát cestoval se svým přítelem *Stefanem Spiessem*, bohatým obchodníkem, spolujednatel chemické společnosti a filantropem, který podporoval hudebníky. Tentokrát však jejich cesta vedla přes Sicílii na severní pobřeží Afriky. Navštívili Alžírsko, Constantin, Biskru a Tunis. Na cestě zpátky se zastavili v Taormině na Sicílii a Paestum v Kalábrii.

---

⁵³ *Extendend compositions. Signs of style change* | Karol Szymanowski. [online]. [cit. 2019-02-01]. Dostupné z: <http://www.karolszymanowski.pl/the-composer/the-romantic-heritage/extendend-compositions-signs-of-style-change/>

⁵⁴ tamtéž

O této africké cestě není příliš známo. Co se dochovalo, je několik pohledů: "je to tak nádherné...", napsal Karol z Alžírsko, "naprosto úžasné..." psal z Biskry a "nádherně krásné" z Tuniska "...a vše tak působivé, že srdce se zastavilo v mé hrudi".

Setkání arabské exotiky se středomořským světem přineslo nečekaný průlom do jeho práce. Dnes už nezáleží na tom, že poslouchal pouze volání muezzinů nebo se účastnil muslimských svátků. Nikdy důkladně neprozkoumal arabskou hudbu, jako to udělal Bartók. Důležitý byl na Karola vliv Biskry⁵⁵, což je exotická oáza umístěná na okraji Sahary, tou se nechal později inspirovat. *Stefan Spiess* si vzpomněl na tuto oázu jako na jeden ráj:

"Na tichých, nezpevněných ulicích, plných malých restaurací a domů s otevřenými dveřmi, neklidnými pruhy barevných světél přicházejících zevnitř budov. Před každým domem seděly krásné dívky z Ouled Naïl (z kmene Kabyle) v pastelových barvách – obvykle bílo-modré a růžové – s trsy ve vlasech a uších a oči lemované modrou Kohlovou tužkou, částečně zahalené jejich tváře s charshafs⁵⁶. A kolem nich, jako duchové, v naprosté tichosti se objevovaly postavy mužů, kteří se pohybovali v bílých pláštích. Jediný zvuk, který vycházel z domů, bylo jemné ladění citer. "⁵⁷

Tyto výlety byly pro Szymanowského jednou z nejsilnějších zkušeností v jeho životě. Poskytly mu řadu nejrůznějších a velmi silných inspirací, které ovlivnily a změnily jeho umělecké myšlení.

Na cestě zpátky se Karol krátce zastavil v Římě a v Paříži (na pozvání skladatele *Charlesa Cuvilliera*⁵⁸) a v červnu a červenci 1914 byl v Londýně.

---

⁵⁵ *Biskra* je hlavním městem provincie Biskra, Alžírsko. IN: <https://en.wikipedia.org/wiki/Biskra>

⁵⁶ *Charshaf* – jedná se o tureckou verzi arabské Abaya a podobně jako niqab a chador. Doslovně přeložený výraz *çarşaf* znamená "prostěradlo" IN: <https://en.wikipedia.org/wiki/Çarşaf>

⁵⁷ *Karol Szymanowski* – Music Competition. Home - Międzynarodowy Konkurs Muzyczny im. Karola Szymanowskiego [online]. Copyright © Narodowa Orkiestra Symfoniczna Polskiego Radia w Katowicach [cit. 14.01.2019]. Dostupné z: <http://szymanowski-competition.com/en/competition/karol-szymanowski/>

⁵⁸ *Charles Cuvillier* (*24. dubna 1877 - †14. února 1955) byl francouzský skladatel, především operet. IN: https://en.wikipedia.org/wiki/Charles_Cuvillier

3.2. Změna kompozičního myšlení⁵⁹

Karol přijal svoji homosexuální identitu. Bylo to pro něho velmi stěžejní a zásadní vzhledem k jeho osobnosti, citlivosti, psychickému a emocionálnímu postoji vůči světu, a především podobě jeho budoucího umění. Kdyby se toto nestalo, nikdy by zřejmě nenapsal svá nejdůležitější hudební díla. Kombinace starověku a arabského světa, starověké mýty, pohanští bohové a muslimské motivy, hmatatelné stopy minulých civilizací a filozofické a duchovní dědictví středomořského světa, mu umožnily vytvořit nový hudební jazyk – originální, pestrý, fascinující, nenapodobitelný a vysoce individuální.

Každé dílo z tohoto období si zaslouží zvláštní komentář. Najdou se zde jedinečné kompozice, jako jsou kantáty *Demeter a Agave* (nedokončené); velká díla pro klavír, například *Masques* a *Métopes*; cykly písní založené na orientálních tématech, jako jsou *Love Songs of Hafiz*, Op. 26 (jejich verze pro klavír byla napsána poněkud dříve, v roce 1911, a pro orchestr v roce 1914), *Píseň o pohádkové princezně*, op. 31, 4 *Písně*, op. 41 a *píseň o infulovaném Muezzinu*, op. 42; stejně jako absolutní mistrovská díla: *Koncert č. 1 pro housle a orchestr* a *Mythes*, Op. 30, s ničím v celé hudební literatuře neporovnatelná. Konečně existují ty nejdůležitější skladby z hlediska formy, velikosti a tématu: *Symfonie č. 3 „Píseň noci“* a opera *Král Roger*, op. 26 (verze pro klavír byla napsána poněkud dříve, a to v roce 1911 a pro orchestr v roce 1914).

Nastává tedy období, kdy Szymanowského hudba začíná přitahovat pozornost. Má výjimečnou lehkost, okouzlí neobvyklými barvami; vychází ze sofistikované harmonie a je svůdná, složitě smyslná. Využívá mnoho témat, forem a variant. Od trýzněných protagonistů, kteří skrývají své skutečné já a touhy (*Masques*), prostřednictvím příběhů Odysseus (*Métopes*) a symbolicko-impresionistických odkazů na skutečná místa, jako je fontána Arethusa v Syrakusách, nebo mytické motivy a postavy (*Mythes*, op. 30, *Demeter a Agave*), až po erotickou chuť písní. Všechny tyto prvky se spojily, aby vytvořily jedinečnou metafyziku – hledání jednoty s nedefinovatelným

---

⁵⁹ *Karol Szymanowski* – International Music Competition. Home - Międzynarodowy Konkurs Muzyczny im. Karola Szymanowskiego [online]. Copyright © Narodowa Orkiestra Symfoniczna Polskiego Radia w Katowicach [cit. 14.01.2019]. Dostupné z: <http://szymanowski-competition.com/en/competition/karol-szymanowski/>

Absolutním. Mýtus Dionýsa je kombinován mnoha způsoby a na mnoha různých úrovních s obrazem Boha, který je jeden.

Symfonie č. 3 je komponována ve světle orientálního sufismu; v *Králi Rogerovi* (libreto *Jarosław Iwaszkiewicz*⁶⁰) se slučuje s východním byzantským křesťanským mysticismem, zdrojem nové koncepce opery byla "příbuznost mezi Kristem a Dionýsem". I když podle filozofických pojmů není každá myšlenka obhájitelná, v oblasti umění, které se řídí vlastními zákony, se stává nejen možnou, ale i legitimní. V tomto případě je to opravdu emocionálně opodstatněné a slouží to vznešenému estetismu.

3.3. Období 1. světové války ^{61 62 63}

Během Velké války byl Karol Szymanowski vzdálen od Evropy. Strávil letní měsíce ve svém rodném sídle. Na podzim a v zimě cestoval do Kyjeva, Moskvy a Petrohradu, kde se setkával se skvělými hudebníky včetně *Sergeje Prokofjeva*⁶⁴ či *Alexandera Silotiho*⁶⁵, který chtěl provést jeho *Symfonii č. 3* („*Píseň noci*“).

V Tymoszowce Karol věnoval mnoho času filozofickým a literárním studiím, četl díla autorů: *Platón*, *Friedrich Nietzsche*, *Henri Bergson*, *Hippolyte Taine*, *Oscar Wilde*, *Walter Pater*, *Tadeusz Zieliński*, *Jacob Burckhardt* a další. Toto období zvýšené intelektuální stimulace vyvrcholilo u Karola výbuchem umělecké kreativity. Szymanowski napsal mnoho nových hudebních skladeb

---

⁶⁰ *Jarosław Iwaszkiewicz Leon, alias Eleuter* (*20. února 1894 v Kalniku, † 2. března 1980 ve Varšavě) - polský prozaik, básník, esejista, překladatel a libretista, spoluzakladatel poezie skupiny Skamander, spolupracovník " literární News ", v letech 1955–1980 šéfredaktor literárního měsíčníku „kreativně “ v letech 1959 až 1980 předsedou polské unie spisovatelů; diplomat, v letech 1952-1980 byl členem Sejmu Polské lidové republiky. Byl nominován čtyřikrát na Nobelovu cenu v literatuře (1957, 1963, 1965, 1966). IN: https://pl.wikipedia.org/wiki/Jaroslaw_Iwaszkiewicz

⁶¹ WIGHTMAN, Alistair. *Karol Szymanowski: His Life and Work*. Londýn: Routledge, 1999, s. 42-45. ISBN 9781315092195.

⁶² *1914–1919 The War* | Karol Szymanowski. [online]. [cit. 2019-02-01]. Dostupné z: <http://www.karolszymanowski.pl/life/the-war/>

⁶³ *Composers individual style* | Karol Szymanowski. [online]. [cit. 2019-02-01]. Dostupné z: <http://www.karolszymanowski.pl/the-composer/composers-individual-style/>

⁶⁴ Sergej Sergejevič Prokofjev - (* 23. dubna 1891 Soncovka – † 5. března 1953 Moskva) byl skladatel, pianista a dirigent, jenž je považován za jednoho z nejvýznamnějších skladatelů 20. století. IN: https://cs.wikipedia.org/wiki/Sergej_Prokofjev

⁶⁵ *Alexander Siloti* - (*9. říjen 1863, Charkov – †8. prosinec 1945, New York) byl ukrajinsko-americký klavírista, dirigent a hudební skladatel narozený na území někdejší Ruské říše. IN: https://cs.wikipedia.org/wiki/Alexander_Siloti

a poprvé se pokusil o literární psaní. Vznikl román *Efebos* a řada básní. Ačkoli skladatel považoval své literární pokusy za čistě soukromé, pomohly mu k vyřešení určité morální otázky a v umělecké podobě slovně vyjádřil svůj postoj k životu, umění a lásce.

3.4. Literární období – Efebos ⁶⁶

V té době byla Szymanowského homosexualita již veřejně známá. Skladatel se s tím poměrně trápil, jelikož katolická víra to nepřipouštěla. Zamiloval se do *Borise Kochna*⁶⁷, mladého básníka a budoucího spolupracovníka *Sergeje Ďagileva* ⁶⁸. Pasáž Szymanowského ze ztraceného románu *Efebos* se zachovala v ruském překladu skladatele. Dostal ji *Kochno* jako dar od Szymanowského v Paříži. *Efebos*, napsaný v letech 1917-1919, pomohl skladateli vytvořit pro sebe "iluzi života" během největších revolučních změn na Ukrajině. Po únorové revoluci v roce 1917 byla moc na Ukrajině řízena Centrální radou, která usilovala o vytvoření autonomního ukrajinského státu.

V polovině října 1917 byla politická situace velmi nejistá a nájezdy bolševických vojsk byly stále častější, a tak se Karol přestěhoval do relativně bezpečného Elizavetgradu. Nicméně, v důsledku bolševické ofenzívy v lednu 1918, sovětské jednotky brzy obsadily i Kyjev a Elizavetgrad. Rodina Karola v Tymoszwóce byla zajata. Szymanowski, v akutních depresích, avšak stále aktivně činný, napsal 4. ledna 1919 z Elizavetgradu svým přátelům *Stefanu Spiessovi* a *Augustu Iwańskimu*⁶⁹:

"Situace je zde strašná ... Zmatek je tak strašný, že nevíme, co se s námi stane. Proklínám naši bláznivou naivitu tehdy v létě, kdy jsme ještě doufali, že se věci vrátí do obvyklého času... Také pro své idylické důvody, svým nešťastným neštěstím, že v dobách takového mimořádného zájmu

---

⁶⁶ GRADSTEIN, Leonina a Jerzy WALDORFF. *GORZKA SLAWA*. Warszawa: Czytelnik, 1960, s. 141-145.

⁶⁷ *Boris Jewgienjewicz Kochno* (*16. ledna 1904 - † 8. prosince 1990) - ruský básník, tanečník, libretista. IN: https://pl.wikipedia.org/wiki/Boris_Kochno

⁶⁸ *Sergej Pavlovič Ďagilev* (*31. března 1872, Rusko – †19. srpna 1929, Benátky) byl ruský umělecký kritik, mecenáš a baletní impresárió, zakladatel souboru Ruské balety Sergeje Ďagileva, spoluzakladatel časopisu Svět umění (založil ho spolu s malíři Alexandrem Benoisem a Léonem Bakstem roku 1890). IN: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Sergej-Djagilev>

⁶⁹ *August Iwański* – přítel Szymanowského, kterému daroval svá *Nocturna* a *Ballade* op. 28

(který i navzdory utrpení) žiji v tomto malém městě, a ne ve Varšavě! Jsem znechucen neomezenou ironií mého současného parochialismu. V takové době jsme si vybrali město Elizavetgrad z jakéhokoli jiného města na světě – je to prostě nemyslitelné ... Nemáme vůbec ponětí, co se děje v naší zemi. Efebos je téměř hotový. Vše, co zůstává, je jen obecná editační práce.

Abych se utěšil, připravil jsem si plán na druhý román, pokračování Efebosu. Byl by zcela protikladný knihám o zcela odlišných otázkách. Zatím je celá věc příliš komplikovaná. Vzdal jsem se skladby – prostě není možné pracovat v takových podmínkách. Napsal jsem pouze kus nazvaný "Šest písní Muezzina", což mě velmi těší. Chcete-li psát hudbu, musíte cítit alespoň jisté potěšení ze života, a to je úplně mimo realitu, vzhledem k současné ohavnosti a morálnímu zápachu, který je zde tak všudypřítomný." ⁷⁰

Během nepokojů v první světové válce a revoluci na Ukrajině (1917-1919), se Karol na několik měsíců jako skladatel odmlčel a snažil se o první literární pokusy. Většinu času strávil v Elizavetgradu. Bylo to období naplněné citovým vztahem k mladému básníkovi *Borisi Kochnovi*.

Román *Efebos* byl silným manifestem Szymanowského názorů na umění, estetiku a filozofii, a především na lásku. Dílo mělo drsný osud. Rukopis, který Karol pečlivě střežil, byl v září 1939 zničen požárem v bytě *Jaroslawa Iwaszkiewicze* ve Varšavě. Pouze jeden fragment se dochoval až do naší doby. Ten uschoval *Boris Kochno*, ke kterému Karol cítil hluboký a vřelý cit.

---

⁷⁰ Karol Szymanowski: 1914-1919 [online]. [cit. 2019-02-01]. Dostupné z: <http://www.karolszymanowski.pl/life/the-war/>

3.5. Návrat z Ukrajiny do Polska ⁷¹

S rakousko-uherskými a německými silami v zemi v návaznosti na *Brestlitevský mír*⁷², se ukrajinský generál *Pavlo Skoropadski* ujal moci a stal se Hetmanem⁷³ ukrajinského státu.

Bylo to relativně tiché období, které následovalo. Tehdy *Szymanowski* poprvé přišel s představou o své budoucí opeře *Králi Rogerovi*. To bylo v létě roku 1918 a již 27. října poslal *Jarosławovi Iwaszkiewiczovi*, který žil ve Varšavě, hrubý návrh libreta. Ve stejném okamžiku, *Stefan Spiess* a *August Iwański*, přátelé *Szymanowského*, odešli z Varšavy na Ukrajinu.

V listopadu 1918 válka skončila, Němci byli staženi z Ukrajiny a *Semen Petlura*, ukrajinský nacionalistický vůdce, převzal vládu. V únoru a březnu 1919 se Rudá armáda dostala do Kyjeva a 10. března byla vyhlášena Ukrajinská sovětská socialistická republika. Karol musel tehdy začít pracovat na Lidovém výboru pro vzdělávání. S *Henrichem Neuhausem* ⁷⁴ byli pověřeni pořádáním koncertů pro oddělení podpory kultury.

V srpnu a září 1919 získaly bílé ruské síly generála *Děnikina* ⁷⁵ moc a *Szymanowski* a jeho rodina se mohli přestěhovat do Polska. *Feliks Szymanowski* odešel 15. října a Karol (který cestoval se svým bratrancem, klavíristou, *Arturem Taube* a jeho matkou a sestrou) až v prosinci. Večer na Štědrý den dorazili do Varšavy. Po několika měsících se k nim připojila matka Karola a dvě jeho sestry, Anna a Zofia.

---

⁷¹ tamtéž

⁷² *Brestlitevský mír* z 3. března 1918 byla mírová smlouva, která potvrzovala vítězství ústředních mocností na východní frontě během první světové války po vojenské porážce a bolševické revoluci a následné kapitulaci Ruska. IN: https://cs.wikipedia.org/wiki/Brestlitevský_mír

⁷³ *Hetman* – je politický titul ze střední a východní Evropy, v minulosti přiřazený k vojenským velitelům. IN: <https://en.wikipedia.org/wiki/Hetman>

⁷⁴ *Heinrich Felix Neuhaus* (*12. dubna 1888 Jelizavetgrad – †10. října 1964 Moskva) byl ukrajinsko-ruský klavírista a klavírní pedagog. IN: https://cs.wikipedia.org/wiki/Genrich_Nejgauz

⁷⁵ *Anton Ivanovič Děnikin* (*16. prosince 1872 – † 8. srpna 1947) byl generál ruské carské armády a v době občanské války v Rusku jeden z bílých generálů. IN: https://cs.wikipedia.org/wiki/Anton_Ivanovič_Děnikin

4. KAPITOLA – TŘETÍ SKLADATELSKÉ OBDOBÍ 1920-1937

4.1. Polské období ^{76 77}

Ve Varšavě se situace Szymanowského zásadně změnila. Opuštění Tymoszówky znamenalo ztrátu pravidelného příjmu a skladatel se musel spoléhat na své zaměstnání, aby se sám uživil. Kromě svých koncertů se Szymanowski aktivně podílel na podpoře kultury v Polsku. Od roku 1920 vydával polemické články v tisku. *Piotr Rytel* ⁷⁸ a *Stanisław Niewiadomski* ⁷⁹ byli jeho ideologickými protivníky.

15. června 1920 byl uveden v *Teatru Polskem* ve Varšavě jeho balet *Mandragory, op. 43*, jako závěrečné číslo v Molierově komedii *Měšťák šlechticem*.

V říjnu 1920 Szymanowski jel do Vídně, Paříže a Londýna jako delegát Úřadu pro zahraniční propagandu. V polovině ledna 1921 potom odešel s *Arturem Rubinsteinem* a *Pawelem Kochanským* do Spojených států a Kuby.

V květnu 1921 se na zpáteční cestě setkal v Paříži s *Igorem Stravinským* a *Sergejem Ďagilevem*. V Polsku si skladatel pronajal byt v provinčním městě Bydgoszcz, kde jeho sestra *Stanisława* žila se svým manželem *Stefanem Bartoszewiczem*. V září 1921 realizoval Szymanowski svou druhou cestu do New Yorku, kde se 20. ledna 1922 uskutečnila americká premiéra *Mandragory* a světová premiéra *Słopiewnie, op. 46 (Písně slova)*. Ačkoli jeho cesty po Evropě a Spojených státech značně popularizovaly jeho hudbu na světových scénách, Szymanowski se rozhodl neemigrovat. *Joseph Marx* ⁸⁰ mu nabídl koncem roku 1926, že ho pověří ředitelem a kantorem na konzervatoři v Káhiře:

---

⁷⁶ WIGHTMAN, Alistair. *Karol Szymanowski: His Life and Work*. Londýn: Routledge, 1999, s. 289-309. ISBN 9781315092195.

⁷⁷ *Karol Szymanowski: 1920–1932 Niezależne Polsko* [online]. [cit. 2019-03-05]. Dostupné z: <http://www.karolszymanowski.pl/life/>

⁷⁸ *Piotr Rytel* (*16. května 1884 ve Vilniusu - † 2. ledna 1970 ve Varšavě) - polský skladatel, pedagog a hudební kritik. IN: https://pl.wikipedia.org/wiki/Piotr_Rytel

⁷⁹ *Karol Stanisław Niewiadomski* (*4. listopadu 1859 Sopotynie - †15. srpna 1936 ve Lvově) – Polský hudební skladatel, dirigent, hudební kritik a pedagog. IN: [https://pl.wikipedia.org/wiki/Stanislaw_Niewiadomski_\(kompozytor\)](https://pl.wikipedia.org/wiki/Stanislaw_Niewiadomski_(kompozytor))

⁸⁰ *Joseph Rupert Rudolf Marx* (*11. května 1882 - † 3. září 1964) byl rakouským skladatelem, učitelem a kritikem. IN: https://en.wikipedia.org/wiki/Joseph_Marx

"... píšu tato slova v hrozném spěchu, abych odpověděl na nejdůležitější věc, tj. na Káhiru. Zvážil jsem tuto záležitost pečlivě a dospěl jsem k závěru, že by bylo příliš nebezpečné přijmout takovou zodpovědnou pozici. Moje znalosti východní hudby jsou nulové (i když jsem uměl napodobit muezziny). Zadruhé, moje francouzština je dokonale použitelná pro konverzační účely, ale nikdy jsem nepracoval ve francouzštině a nevyznal se v odborné terminologii. Zatřetí (což je horší) nikdy jsem vlastně nikoho neučil a nakonec (což je nejhorší) nevěřím si ani ve výuce hudby. Můj nejdražší příteli, domnívám se, že jak vy (přes všechny vaše profesury, oficiální tituly a obecnou velkolepost), tak stejně jako každý, komu záleží na hudbě, jsme ve skutečnosti autodidakty a děláme vše pro to, abychom zapomněli na všechny ty věci, které nás vždy učili na konzervatoři! Možná se mýlím, ale alespoň toto je můj idealistický pohled. (Znamená to, že se domnívám, že nejsem dostatečně kompetentní, abych byl dobrým ředitelem konzervatoře, a kromě toho – jak by to bylo dobré, i kdyby několik „Koptů“ skončilo psaním akademických fug o orientálních tématech, a neměli talent?)." ⁸¹

4.2. Období 1922-1926 - vliv goralského folkloru – opera

Král Roger ⁸²

Toto období přineslo více koncertů a představení Szymanowského díla v Polsku i v zahraničí. 13. května 1922 se uskutečnila premiéra opery *Hagith*, op. 25, ve Velkém divadle ve Varšavě. Opera byla opět premiérována 12. dubna 1923 v *Hessisches Landestheater* v Darmstadtu. V roce 1924 se stal Szymanowski předsedou nové polské sekce *Mezinárodní společnosti pro soudobou hudbu*.

Od září 1924 žil Szymanowski ve Varšavě, kde sousedil s *Augustem Iwańskim*. Strávil také spoustu času v horské vesnici Zakopanem⁸³, kde byl v kontaktu s *Juliuszem Zborowskim* ⁸⁴ (kurátor *Tatra muzea*), *Adolfem Chybińskim* ⁸⁵,

---

⁸¹ *Karol Szymanowski, dopis Josephu Marxovi do Vídně*, ve Varšavě 18. prosince 1926. [online]. [cit. 2019-03-05]. IN: <http://www.karolszymanowski.pl/zycie/>

⁸² *Karol Szymanowski: 1920–1932 Nezávislé Polsko* [online]. [cit. 2019-03-05]. Dostupné z: <http://www.karolszymanowski.pl/life/>

⁸³ *Zakopane* je město v jižním Polsku s přibližně 27 000 obyvatel. Nachází se v Malopolském vojvodství. Město bývá přezdívané zimním hlavním městem Polska, nachází se na úpatí Tater. IN: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Zakopane>

⁸⁴ *Juliusz Zborowski* (*8. dubna 1888 ve Lvově, †15. červen 1965 o v Zakopaném) - polský etnograf a jazykovědec. IN: https://pl.wikipedia.org/wiki/Juliusz_Zborowski

⁸⁵ *Adolf Chybiński* (1880-1952) byl polský historik, muzikolog a akademik. IN: https://en.wikipedia.org/wiki/Adolf_Chybinski

*Stanisławem Mierczyńskim*⁸⁶, *Stanisławem Ignacy Witkiewiczem*⁸⁷, *Augustem Zamoyskim*⁸⁸, Zofií a Karolem Stryjeńskim⁸⁹, stejně jako s řadou místních goralů. Studoval goralský folklór⁹⁰, který na něho silně zapůsobil a ovlivnil jeho nová díla.

V té době jeho rodina utrpěla krutou ránu. Skladatelova neteř *Alina Bartoszewiczówna* 23. ledna 1925 zemřela. Osobní tragédie přinutila Szymanowského změnit umělecké plány. Namísto *Requiem*, které *Bronisław Krystall*⁹¹ objednal v roce 1924 na památku své ženy, začal skladatel pracovat na *Stabat Mater*. Dne 2. března 1926 poslal napsanou partituru Krystallovi.

Král Roger^{92 93}

O několik měsíců později světová premiéra *Krále Rogera* ve Velkém divadle ve Varšavě (19. června 1926, dirigent: *Emil Młynarski*) byla velkým úspěchem skladatelovým, přestože interpretace a nastudování díla nebylo tak důkladné, jak by si Szymanowski představoval. Vzhledem k rozšířené kritice nastudování a interpretace tohoto díla, chtěl Szymanowski napsat článek s názvem "*Obrana ideologie Krále Rogera*". Ale poté, co napsal několik vět, opustil tuto myšlenku a dospěl k závěru, že nadšení publika je důležitější než slova kritiků.

---

⁸⁶ *Stanisław Mierczyński* (*16. srpna 1894 ve Varšavě, †25. února 1952 v Otwock) - polský etnograf hudby, skladatel, houslista, horolezec. IN: https://pl.wikipedia.org/wiki/Stanisław_Mierczyński

⁸⁷ *Stanisław Ignacy Witkiewicz* (*24. února 1885 - †18. září 1939), běžně známý jako *Witkacy*, byl polský spisovatel, malíř, filozof, teoretik, dramatik a fotograf. IN: https://en.wikipedia.org/wiki/Stanisław_Ignacy_Witkiewicz

⁸⁸ *August Zamoyski* (*28. června 1893 v Jablonii v Lublinské oblasti - †19. května 1970 v Saint-Clar-de-Rivière ve Francii) - polský sochař. IN: https://pl.wikipedia.org/wiki/August_Zamoyski

⁸⁹ *Karol Stryjeński* (*19. ledna 1887 v Krakově - †21. prosince 1932 ve Varšavě) - architekt, sochař, sociální aktivista, ředitel Státní školy dřevařského průmyslu v Zakopane. IN: https://pl.wikipedia.org/wiki/Karol_Stryjeński

⁹⁰ *Horal/horalský folklór* (Polsky: *Górale*; Slovensky: *Gorali*; Český Těšín: *Górole*; doslovně „horalé“) je etnografická (nebo etnická) skupina primárně nalezená ve své tradiční oblasti jižního Polska, severního Slovenska a v regionu Těšínského Slezska v České republice. Tam je také významná goralská diaspora v oblasti Bukoviny v západní Ukrajině a v severním Rumunsku, aj.

⁹¹ *Bronisław Krystall* (*1887 - † 10. února 1983 ve Varšavě) - polský podnikatel, filozof, sběratel a patron umění židovského původu, manžel houslistky Izabelly Krystallové. IN: https://pl.wikipedia.org/wiki/Bronisław_Krystall

⁹² WIGHTMAN, Alistair. *Karol Szymanowski: His Life and Work*. Londýn: Routledge, 1999, s. 272-288. ISBN 9781315092195.

⁹³ *Karol Szymanowski: 1920–1932* Nezávislé Polsko [online]. [cit. 2019-03-05]. Dostupné z: <http://www.karolszymanowski.pl/life/>

Ve svém dopise Janu Smeterlinovi napsal: "*Byl jsem velmi spokojen s Králem Rogerem a stejně tak i veřejnost. S ojedinělými výjimkami byli kritici smířliví. Usilovali o to, aby přesvědčili veřejnost, že moje práce za nic nestojí. Přesto veřejnost dílo přijala s pochopením – možná proto, že nečte kritiky.*"⁹⁴

Opera byla kritizována kvůli absenci "dramatického nervu", vadila její obskurní symbolika, a to že se vzdaluje od polských tradic. Německá premiéra *Krále Rogera*, která se konala 28. října 1928 v Duisburgu, byla úspěšná z hlediska výkonu a produkce. Kdo protestoval proti opeře, byla německá nacionalistická organizace *Stahlhelm*.

V Polsku ve dvacátých letech se Szymanowského hudba zdála být příliš moderní. Znamenalo to, že polský národní styl Szymanowského byl nesprávně pochopen a odmítnut skupinou kritiků a Křesťanským svazem národní jednoty. Skladatel byl lépe chápán a podporován kritiky spojenými s měsíčními časopisy "*Muzyky*" a dalšími periodiky jako "*Wiadomości Literackie*" nebo "*Muzyka Polska*" (včetně *Adolfa Chybińskiego*, *Jaroslawa Iwaszkiewicze*, *Mateusze Glińskiego*⁹⁵ a dalších).

V roce 1927 vyšla první monografie Szymanowského, kterou napsal *Zdzisław Jachimecki*. Ve třicátých letech 20. století se už o tvorbě Szymanowského objevilo množství muzikologických článků, které se zabývaly dílem a stylem skladatele, například: *Seweryn Barbag*⁹⁶, *Stefania Łobaczewska*⁹⁷ a *Józef Chomiński*⁹⁸.

---

⁹⁴ *Karol Szymanowski, dopis Janu Smeterlinovi*, Londýn, Paříž, 17. července 1926. [online]. [cit. 2019-03-05]. IN: <http://www.karolszymanowski.pl/zycie/>

⁹⁵ *Mateusze Glińskiego* (* 6 IV 1892 Varšava, † 2 I 1976 Welland (Kanada) byl polský muzikolog, skladatel, dirigent, pedagog, hudební kritik. V roce 1949 založil a byl prvním ředitelem Mezinárodního institutu Chopina v Římě. V roce 1956 se přestěhoval do USA, kde v Detroitu založil mezinárodní nadaci Chopina. IN: <http://en.chopin.nifc.pl/chopin/persons/detail/id/501>

⁹⁶ *Seweryn Eugeniusz Barbag* (*4. září 1891 v Przemyslan - †26. září 1944 v Otwocku) - polský muzikolog a skladatel. IN: https://pl.wikipedia.org/wiki/Seweryn_Barbag

⁹⁷ *Stefania Łobaczewska-Gérard de Festenburg* (*31. července 1888 ve Lvově - †16. ledna 1963 v Krakově) - polský muzikolog a profesor. IN: https://pl.wikipedia.org/wiki/Stefania_Lobaczewska

⁹⁸ *Joseph Michael Chomiński* (*24. srpna 1906 v Ostrow blízke Przemysl, † 20. února 1994 ve Falenici nedaleko Varšavy) - Polský muzikolog ukrajinského původu, pedagog, hudební teoretik.

4.3. Ředitel konzervatoře ve Varšavě⁹⁹

V roce 1927 Szymanowski přijal funkci ředitele na Varšavské konzervatoři. Ředitel *Henryk Melcer*¹⁰⁰ a členové učitelské rady rezignovali na své funkce, když byl konzervatoři popřen status vyššího vzdělávacího zařízení. Konzervatoř totiž byla zařazena do nižší kategorie uměleckých a odborných škol. Szymanowského jmenování bylo spojeno s programem reforem zaměřených na modernizaci osnov a přizpůsobení výuky evropským normám. Szymanowski vedl skladbu, ale neměl mnoho žáků (*Ilza Sternicka-Niekraszowa*¹⁰¹, *Kazimierz Jurdziński*¹⁰², *Bolesław Szabelski*¹⁰³). Szymanowski, jako skladatel se špatně vyrovnával se svými výukovými povinnostmi, i s řídicí odpovědností. Navíc jeho záměry byly špatně pochopeny v hudebních kruzích. To je zřejmé z tiskové polemiky v letech 1928-1931 a z korespondence skladatele. Szymanowski napsal Jachimeckému:

*"Můj drahý Zdzislawe ... Zkoušky v mé škole začínají toto pondělí. Očekávám, že se toto stane jednou z nejtvrdějších zkušeností v mém životě. Současnou situaci považuji za neblahou. Abych byl upřímný, občas se cítím tak bezmocný a proti těm všem idiotům ... – je těžké pochopit, jak se cítím ve své současné práci, jak strašná a zbytečná ztráta času to je, kterou bych mohl využít k tomu, abych dělal nějaké užitečnější věci."*¹⁰⁴

V roce 1929 byl nemocný Szymanowski nucen odstoupit z funkce ředitele a dvakrát se vydal do Edlachu¹⁰⁵ na léčení. Dne 26. srpna 1929 mu byla diagnostikována tuberkulóza a odešel do sanatoria v Davosu.

---

⁹⁹ Karol Szymanowski: 1920–1932 Nezávislé Polsko [online]. [cit. 2019-03-05].

Dostupné z: <http://www.karolszymanowski.pl/life/>

¹⁰⁰ *Henryk Melcer-Szczawiński* (*21. září 1869 - †18. dubna 1928) byl polský skladatel, klavírista, dirigent a učitel. IN: https://en.wikipedia.org/wiki/Henryk_Melcer-Szczawinski

¹⁰¹ *Ilza Sternicka-Niekrasz* (*1898, Saint Petersburg - †27. června 1932, Varšava) byla polskou klavíristkou a skladatelkou. IN: https://en.wikipedia.org/wiki/Ilza_Sternicka-Niekrasz

¹⁰² *Kazimierz Jurdziński* (*13.07.1894—†17.04.1960) byl polský skladatel, varhaník a pedagog. IN: <https://culture.pl/pl/tworca/kazimierz-jurdzinski>

¹⁰³ *Bolesław Szabelski* (*3. prosince 1896 v Radoryži - † 27. srpna 1979 v Katovicích) byl polský skladatel moderní klasické hudby. IN: https://en.wikipedia.org/wiki/Boleslaw_Szabelski

¹⁰⁴ *Karol Szymanowski, dopis Zdzislawu Jachimeckému*, v Krakově, Varšava, 13. května 1927. [online]. [cit. 2019-03-05] IN: <http://www.karolszymanowski.pl/zycie/>

¹⁰⁵ *Edlach* – část v městysu Reichenau an der Rax (česky též Rychnov na Rakousu) v dolnorakouské Průmyslové čtvrti. IN: https://cs.wikipedia.org/wiki/Reichenau_an_der_Rax

Jeho léčení zaplatilo ministerstvo pro náboženství a veřejné vzdělávání. V roce 1930 se ze zdravotních důvodů Szymanowski usadil v Zakopanem a strávil pět let ve vile "Atma", v typickém horském domě, který je dnes muzeem. Když byla konzervatoř přebudována na požadovanou vysokoškolskou úroveň, dostal Szymanowski profesuru a v akademickém roce 1930/1931 se stal prvním rektorem školy. V letech 1931/32 zastával funkci zástupce rektora, a když byla v březnu 1932 restaurována stará budova konzervatoře, rezignoval spolu s ostatními profesory. Přesto Szymanowského krátké působení v ředitelování konzervatoře zanechalo trvalý dojem a zapsalo se do historie instituce. Mladí skladatelé považovali Szymanowského za svého duchovního vůdce, podporovali jeho reformující úsilí a přijali i jeho estetické myšlenky.

4.4. Zdravotní a finanční krize – uvedení baletu *Harnasie* v Paříži ¹⁰⁶

Velký počet koncertních turné se na Szymanowského zdravotním stavu neblaze podepsalo. Svědčí o tom hořký tón v jeho dopisech. Skladatel si uvědomoval závažnost své situace:

*"V životě se někdy můžete dostat do bezvýchodné cesty a nelze z ní zpět. Obávám se, že by to mohl být můj případ... Musím finančně podporovat celou svou rodinu. Má ubohá stará matka ... mé sestry ... jsou prostě opuštěné. Co se týče mě, má tuberkulóza se trošku navrátila. Záměrně ji však ignoruji, protože si nemůžu dovolit ležet. Musím pracovat na odvrácení naprostého finančního kolapsu, takže hraji na klavír (připravuji se na koncerty), komponuji atd. ... Polští vládní představitelé mě odmítají pozvat. Využívají mě jen tehdy, když mě potřebují k propagandistickým účelům ... Ve skutečnosti se o mě vůbec nezajímají. Mohl jsem vyhladovět a nikdo by nezvedl prst. Samozřejmě, že můj pohřeb bude velkou záležitostí, o tom jsem přesvědčen. Prostě milují zde pohřební oslavy a velké mrtvé osobnosti."*¹⁰⁷

---

¹⁰⁶ Karol Szymanowski: 1929–1937 *Poslední léta* [online]. [cit. 2019-03-05]. Dostupné z: <http://www.karolszymanowski.pl/life/>

¹⁰⁷ *Life | Karol Szymanowski* Karol Szymanowski. [online]. [cit. 2019-03-05] Dostupné z: <http://www.karolszymanowski.pl/life/> Dopis Janu Smeterlinovi do Londýna; Villa Atma v Zakopane, 14. září 1934.

Od 25. prosince 1935 se Szymanowski, doprovázený svojí tajemnicí *Leoniemou Gradsteinovou*, vydal do Grassa v jižní Francii. Nejprve do Clinique Hélios a 27. února 1936 do Parc Palace. V březnu a v dubnu 1936 navštívil zkoušky baletu svého *Harnasie* v *Théâtre National de l'Opéra* v Paříži. V dopisu své sestře Anně píše: "*Konečně včera večer byla kostýmní zkouška. Jsem velmi, velmi potěšen. Ve skutečnosti je Lifar mimořádným mužem. Jeho režie a mise-en-scène jsou skvělé – nemluvě o jeho tanci. Kostýmy a výprava je velmi krásná a orchestr je zjevně prvotřídní. ... Jedinou otázkou je, jak veřejnost bude reagovat!*"¹⁰⁸

Na žádost choreografa *Serge Lifara*, změnil Szymanowski konec druhého dějství a přidal třetí, kam dokomponoval part pro sólo tenor. Szymanowski navštívil pařížskou premiéru 27. dubna 1936. Choreografie se ujal již zmíněný S. Lifar, výpravy a kostýmů *Irena Lorentowicz*, dirigoval *Philippe Gaube*.

4.5. Szymanowského tvorba ve světě ¹⁰⁹

Ve dvacátých a třicátých letech minulého století byla hudba Szymanowského velmi oblíbená. Jeho díla uváděly světové scény s předními sólisty, jako byli např: *Artur Rubinstein, Harry Neuhaus, Robert Casadesus* ¹¹⁰ , *Zbigniew Drzewiecki* ¹¹¹ , *Paweł Kochoński, Bronisław Huberman* ¹¹² , *Joseph Szigeti*¹¹³ , *Jacques Thibaud*¹¹⁴

---

¹⁰⁸ *Karol Szymanowski, dopis Anně Szymanowské do Varšavy*, v Paříži 25. dubna 1936. *Life | Karol Szymanowski Karol Szymanowski*. [online]. [cit. 2019-03-05] Dostupné z: <http://www.karolszymanowski.pl/life/>

¹⁰⁹ *Karol Szymanowski: 1929–1937 Poslední léta* [online]. [cit. 2019-03-05]. Dostupné z: <http://www.karolszymanowski.pl/life/>

¹¹⁰ *Robert Casadesus* (*7. dubna 1899 - † 19. září 1972) byl renomovaným francouzským pianistou a skladatelem 20. století. IN: https://en.wikipedia.org/wiki/Robert_Casadesus

¹¹¹ *Zbigniew Drzewiecki* (* 8. dubna 1890 - † 11. duben 1971) byl polský klavírista, zejména spojený s interpretací děl Frédérica Chopina, který byl po většinu svého života učitelem klavíristů. Mezi jeho žáky patří několik slavných klavíristů 20. století a jeho vliv byl proto velmi výrazný. IN: https://en.wikipedia.org/wiki/Zbigniew_Drzewiecki

¹¹² *Bronisław Huberman* (* 19. prosince 1882 Čenstochová – †15. června 1947 Corsier-sur-Vevey (Švýcarský kanton Vaud) byl polský houslista a pedagog židovského původu. Byl jedním z nejvýznačnějších polských houslistů dvacátého století. V roce 1896 provedl Huberman koncert Brahmse ve Vídni v přítomnosti skladatele. IN: https://cs.wikipedia.org/wiki/Bronislaw_Huberman

¹¹³ *Joseph Szigeti* (*5. září 1892 - †19. února 1973) byl maďarský houslista. IN: https://en.wikipedia.org/wiki/Joseph_Szigeti

¹¹⁴ *Jacques Thibaud* (*27. září 1880 - †1. září 1953) byl francouzský houslista. IN: https://en.wikipedia.org/wiki/Jacques_Thibaud

a orchestry řízené slavnými dirigenty jako byli: *Grzegorz Fitelberg*, *Emil Młynarski* ¹¹⁵, *Albert Coates* ¹¹⁶, *Pierre Monteux* ¹¹⁷, *Philippe Gaubert* ¹¹⁸, *Leopold Stokowski* ¹¹⁹, *Willem Mengelberg* ¹²⁰). Řada státních vyznamenání a důležitých cen zdobila Szymanowského. V roce 1929 dostal za *první houslový koncert* cenu ministerstva náboženství a výchovy. Dne 12. prosince 1930 získal čestný titul od starobylé Jagellonské univerzity v Krakově v roce 1933 se stal čestným členem *Accademia di Santa Caecilia* v Římě. Dne 11. listopadu 1934 byl vyznamenán Komodorovým křížem Polonia Restituta.

Evropská a americká provedení jeho *Stabat Mater* byla světovou událostí. Úspěšně byla uvedena v Neapoli, Paříži, Lutychu, New Yorku, Chicagu a Worcesteru.

Pražské provedení *Krále Rogera* dne 21. října 1932, režírované *Josefem Munclingerem* a dirigentem *Otakarem Ostrčilem*, odráželo skladatelovu vlastní představu o díle. Stalo se tak českým triumfem, stejně jako scénické zpracování baletu *Harnasie, op. 55*¹²¹, uvedené v Praze 11. května 1935.

Úspěch sklízelo i polské provedení *Symfonie č. 4 ("Symphonie Concertante")* v roce 1932 a následná série vystoupení v zahraničí s dirigentem *Grzegorzem Fitelbergem* a *Szymanowskim*, který hrál na některých koncertech koncertantní klavírní part. V roce 1933 byla *4. symfonie* provedena v Londýně

---

¹¹⁵ *Emil Szymon Młynarski* (*18. července 1870 - † 5. dubna 1935) byl polský dirigent, houslista, skladatel a pedagog. IN: https://en.wikipedia.org/wiki/Emil_M%C5%82ynarski

¹¹⁶ *Albert Coates* (*23. dubna 1882 - † 11. prosince 1953) byl anglickým dirigentem a skladatelem. byl úspěšný v Anglii uváděním oper R. Wagnera u královské opery, Covent Garden v 1914 a 1919 byl jmenován šéfdirigentem Londýnského symfonického orchestru. IN: [https://en.wikipedia.org/wiki/Albert_Coates_\(musician\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Albert_Coates_(musician))

¹¹⁷ *Pierre Benjamin Monteux* (*4. dubna 1875 – †1. července 1964) byl významný francouzský dirigent.

¹¹⁸ *Philippe Gaubert* (*5. července 1879 - †8. července 1941) byl francouzským hudebníkem, který byl významným hráčem na flétnu, respektovaným dirigentem a skladatelem, především pro flétnu. IN: https://en.wikipedia.org/wiki/Philippe_Gaubert

¹¹⁹ *Leopold Anthony Stokowski* (*18. dubna 1882 Londýn – †13. září 1977 Nether Wallop) byl anglický dirigent polského a irského původu. Proslavil se zejména jako dlouhodobý dirigent orchestru Philadelphia Orchestra. IN: https://cs.wikipedia.org/wiki/Leopold_Stokowski

¹²⁰ *Joseph Willem Mengelberg* (*28. března 1871 - †21. března 1951) byl významným nizozemským dirigentem známým jako propagátor Mahlera a Strausse s orchestrem Concertgebouw. IN: https://en.wikipedia.org/wiki/Willem_Mengelberg

¹²¹ *Harnasie* je baletní pantomima o 3 dějstvích, pro sólový tenor, smíšený sbor a orchestr. IN: <https://en.wikipedia.org/wiki/Harnasie>

(*Jan Smeterlin* – klavír, dirigent *Nicolai Malko*¹²²), následně v Bologni, Clevelandu, Moskvě, Záhřebu, Bukurešti; v roce 1934–v Paříži, Sofii atd.

4.6. Úmrtí^{123 124}

Po krátkých pobytech v Polsku (červenec–říjen) a Paříži, 8. prosince 1936 Szymanowski opustil Grasse s *Leonimou Gradsteinovou*. Po náhlé krizi byl 24. března 1937 transportován na *Clinique du Signal* v Lausanne, kde 29. března 1937, pět minut po půlnoci zemřel. Přípravy pohřbu probíhaly od 30. března do 7. dubna. Přes Basilej a Varšavu bylo tělo Szymanowského převezeno do Krypty záslužných občanů v Krakově. Skladatel byl posmrtně vyznamenán velkým křížem první třídy *Polonia Restituta*.

*"Cítím velkou lásku ke kráse, kterou jsem viděl v životě, protože každá krása je jedinečná a neocenitelná. Přeji vám všechno možné štěstí a spoustu kreativní radosti – ta je jedinou pravou radostí, která je v tomto světě. Karol Sz "*¹²⁵

Obrázek č. 4: Karol Szymanowski, Řím, 1935

---

¹²² *Nicolai Andreyevich Malko* (*4. května 1883–†23. června 1961) byl symfonickým dirigentem.

¹²³ GRADSTEIN, Leonina a Jerzy WALDORFF. *GORZKA SLAWA*. Warszawa: Czytelnik, 1960, s. 220-235.

¹²⁴ *Karol Szymanowski: 1929–1937* Poslední léta [online]. [cit. 2019-03-05]. Dostupné z: <http://www.karolszymanowski.pl/life/>

¹²⁵ Dopis S. Lifarovi, Paříž, 20. července 1932

5. KAPITOLA ORCHESTRÁLNÍ DÍLA

Koncertní předehra E Dur, op. 12¹²⁶

Zkomponována v roce 1904 a byla zinstrumetována v následujícím roce, tedy 1905. Koncertní předehra je první symfonickou skladbou Szymanowského. Je to dílo velmi inspirativní a tematicky i instrumentálně téměř podobné hudbě Richarda Strausse.

Symfonie č. 1 f moll op. 15¹²⁷

Symfonie č. 1 op. 15 byla napsána v letech 1906-1907. Ačkoliv Szymanowski stále vycházel ze straussovského stylu, občas se blížil i k Wagnerovi a Skrjabinovi. Přesto *1. Symfonii* Karol považoval za neúspěšnou skladbu. Provedení se dočkala jen jednou, a to 26. března 1909, s Varšavskou filharmonií, kterou dirigoval Fitelberg. Přestože první věta jasně obsahuje nápady, které jsou nadřazené koncertní předehrě, Szymanowski o tom napsal A. Klechniowské dopisem ze dne 11. července 1906: "*Bude to nějaké kontrapunktické a harmonické orchestrální monstrum...*"

Symfonie č. 2 B Dur, op. 19¹²⁸

Symfonie č. 2 op. 19 (1909-10) je brilantní dílo z počátku tvůrčí činnosti Szymanowského. Symfonie má dvě věty: *Allegro moderato, Grazioso a Téma s variacemi* končící *fugou*. Skladatel byl mimořádně spokojen s touto novou symfonií a při práci napsal svému příteli Spiessovi (8. srpna 1909): „*Velmi dlouho se mi nic nelíbilo a dobře nepsalo tak, jako tato Symfonie. Jako by se ve mně otevřely nějaké nové obzory s hudebními hodnotami, ale vůbec ne v ultramoderním smyslu.*“

---

¹²⁶ *Concert Overture in E major op. 12* | Karol Szymanowski. [online]. [cit. 2019-03-06] Dostupné z: <http://www.karolszymanowski.pl/watch-listen/works/concert-overture-in-e-major-op-12/>

¹²⁷ *Symphony No. 1 in F minor op. 15* | Karol Szymanowski. [online]. [cit. 2019-03-06] Dostupné z: <http://www.karolszymanowski.pl/watch-listen/works/symphony-no-1-in-f-minor-op-15/>

¹²⁸ *Symphony No. 2 in B flat major op. 19* | Karol Szymanowski. [online]. [cit. 2019-03-06] Dostupné z: <http://www.karolszymanowski.pl/watch-listen/works/symphony-no-2-in-b-flat-major-op-19/>

Tyto nové hudební nápady Szymanowského neodkazovaly na žádné jeho představy o budoucím stylu, byly ale sérií skvostných hudebních nápadů, které jsou viditelné zejména ve variacích.

Symfonie č. 2 je jednou z těch prací, kterou lze považovat za uzavření první fáze Szymanowského tvorby. Je jasně ukotvena již na okraji nové etapy. Její dvoumístná struktura představuje zároveň formální rovinu tradiční symfonie, pokud se bere v úvahu skutečnost, že začátek druhé věty (téma a první dvě variace) lze odlišit jako samostatnou pomalou pasáž. Pozdější variace mají charakter scherza a poslední variace s fugou tvoří silné finále.

Partitura této druhé symfonie byla věnována *G. Fitelbergovi*. Nebyla publikována společností *Universal Edition*, protože skladatel měl v úmyslu zavést řadu instrumentálních změn. Nicméně, zaneprázdněný jinými projekty se zcela odlišným stylem, stále odkládal tuto práci; dokončil ji až v roce 1936 s Fitelbergovou spoluprací. První vydání díla se ujalo *Polska Wydawnictwo Muzyczne* (Krakov) v roce 1954.

Symfonie č. 3 "Píseň noci" pro tenor, smíšený sbor a orchestr op. 27 (1916) ¹²⁹

V létě roku 1916, po dvou letech nepravidelné práce přerušené hlavně v roce 1915, dokončil Szymanowski svoji *Symfonii č. 3, op. 27, "Píseň noci"*, pro sólový tenor, smíšený sbor a orchestr. Autorem textu je perský básník třináctého století, mystický novoplatonista *Jalal-al-din Rumi* ¹³⁰. Polský překlad básně *Píseň noci* – se opíral o německý překlad od *Tadeusze Micińského*, a objevil se v roce 1905 ve varšavském měsíčníku "*Chiměře*" věnovanému literatuře a umění.

Tento mystický panteistický text východního básníka se Szymanowskému zdál být ideálním tématem v období zrození nového stylu. Zároveň poskytoval podporu jeho estetickým potřebám a dlouhotrvající touze napsat symfonickou báseň. Vize "této noci", která s sebou přináší velké zjevení, osvětlující tajemství

---

¹²⁹ *Symphony No. 3 "Song of the Night" for tenor, mixed choir and orchestra op. 27 (1916)* | Karol Szymanowski. [online]. [cit. 10. 03. 2019] Dostupné z: <http://www.karolszymanowski.pl/watch-listen/voices-and-orchestra/symphony-no-3-song-of-the-night-for-tenor-mixed-choir-and-orchestra-op-27-1916/>

¹³⁰ *Jalal ad-Din Muhammad Rumi* (*30. září 1207 -† 17. prosinec 1273) byl perský básník ze 13. století, právník, islámský učenec .IN: <https://en.wikipedia.org/wiki/Rumi>

Boha a Bytí, vzrušení a oslnění, které doprovází pocit mimořádnosti, to vše poskytlo příležitost a podnět k vytvoření hudby výjimečných emocí; současně byla tato hudba nová, neobvyklá, fantastická, vzdálená od starých konvencí a dokonce – v tajuplné hloubce a náladě – jedinečná a neopakovatelná. Krása hvězdné oblohy a vesmíru, které jsou v básni vyzdviženy, přidala fyzickému rozměru mystický vzruch, což mohlo odpovídat smyslovému charakteru výrazu Szymanowského a moderní barvě jeho hudby.

Použití díla perského básníka dalo skladateli příležitost uplatnit orientální akcenty, které ho v té době přitahovaly; například charakteristické melodické fráze nebo okázalost okrasných vzorů, které se někdy v orchestru slyší.

Nový styl *Symfonie č. 3* se kromě úrovně exprese projevuje především ve vrstvě barev. Szymanowski se zde ukazuje jako mistr mimořádně jemného a sofistikovaného orchestrálního zabarvení, které ve své odvaze často přesahuje myšlenky Ravela a Stravinského; některé "fantastické" témbrové efekty, jako například hromadění glissand, představovaly v té době něco zcela nového. Forma práce je originální a daleko od tradičních konvencí. Není to typická symfonie složená z jednotlivých vět, ale volná, vokálně-orchesterální báseň.

Houslový koncert č. 1 op. 35¹³¹

Houslový koncert č. 1 op. 35 byl napsán v Zarudzie, v roce 1916, a byl věnován *Pawelu Kochanskému*. Během práce na orchestraci napsal 9. září 1916 Szymanowski Spiessovi: "*Musím říci, že jsem velmi spokojen s celkem. Opět s různými malými obměnami a novinkami v mém stylu, a přesto jsem se trochu vrátil ke starému.*"

Koncert nemá příliš velké koncertní a virtuózní rysy, ovšem nenajdeme v něm opět klasickou strukturu. Je jednovětý, s vnitřní vysoce diferencovanou básní. Nejedná se o báseň ve smyslu symfonické básně s literárním programem, ale pouze o individuálně navržené formy, které naplňují vysoce poetický obsah. Szymanowski v tomto koncertu zakomponoval komplexní hudební příběh. Příběh plný měnících pocitů a nálady a velmi jemného, pronikavého lyrismu,

---

¹³¹ *Violin Concerto No. 1 op. 35 | Karol Szymanowski*. [online]. [cit. 15. 03. 2019]
Dostupné z: <http://www.karolszymanowski.pl/watch-listen/works/violin-concerto-no-1-op-35/>

který je individuálním rysem Szymanowského tvorby. Na rozdíl od *3. symfonie*, kde věty, i když nejsou označeny skladatelem, jsou přinejmenším odděleny pauzami a fermatami, zde nejsou žádné jasné césurey; naopak, skladatel se snaží zajistit, aby "věty" procházely hladce, téměř nepostřehnutelně.

Přes vnitřní diferenciaci je první houslový koncert v konceptu, esteticky jednotné, vysoce individuální dílo, o kterém bychom mohli udělat podobné prohlášení, jako o jeho *Třetí symfonii*: v dějinách hudby, neexistuje žádné jiné dílo, které by s ním souviselo nebo by bylo podobné. A vzhledem ke svému velmi poutavému, jedinečnému kouzlu a přitažlivosti, může být bez výhrad počítáno mezi nejkrásnější houslové koncerty, které kdy byly napsány.

Bohužel musel Szymanowski čekat šest let na světovou premiéru. Ta se konala 1. listopadu 1922 ve Varšavské filharmonii. Sólistou byl *Józef Ozimiński*¹³², dirigent *Emil Młynarski*¹³³. O dva roky později se uskutečnil koncert v New Yorku, hrál *Paweł Kochoński* a dirigoval *Leopold Stokowski* a poté v dalších amerických městech.

Stabat Mater pro soprán, alt, baryton, smíšený sbor a orchestr op. 53 (1925-1926) ¹³⁴

"Je to jedno z těch hudebních děl, které si zaslouží být považované za mistrovské dílo" píše polský ve své monografii muzikolog *Stanisław Golachowski*. Práce byla napsána z mnoha důvodů. Jednou z nich byla nabídka od *Bronisława Krystalla* Szymanowskému, aby složil *Requiem* na památku jeho ženy, houslistky *Izabelly Krystallové*, která předčasně zemřela. Tato myšlenka, se stala součástí předchozího záměru skladatele, že napíše větší liturgickou kompozici. Dílo, které by kombinovalo náboženský obsah s polskými lidovými motivy.

---

¹³² *Józef Ozimiński* (*6. prosince 1877, Varšava -† 8. července 1945, Varšava) byl polský houslista a dirigent. IN: https://en.wikipedia.org/wiki/Jozef_Oziminski

¹³³ *Emil Szymon Młynarski* - (*18. července 1870-†5. dubna 1935) byl polský dirigent, houslista, skladatel a pedagog. IN: https://en.wikipedia.org/wiki/Emil_Mlynarski

¹³⁴ *Stabat Mater for soprano, alto, baritone, mixed choir and orchestra op. 53 (1914-1916)* | *Karol Szymanowski*. [online]. [cit. 18. 03. 2019] Dostupné z: <http://www.karolszymanowski.pl/watch-listen/voices-and-orchestra/stabat-mater-for-soprano-alto-baritone-mixed-choir-and-orchestra-op-53-1914-1916/>

Přímou inspirací pro psaní tohoto díla však byla tragická smrt Szymanowského neteře *Alusiy Bartoszewiczówny*, 23. června 1925. Skladatel hovořil o všech těchto záležitostech v rozhovoru *Mateuse Glińskiego* v *Muzyce* v listopadu 1926: "*Moje rozhodnutí psát náboženské dílo bylo ovlivněno řadou důvodů, od vnitřních osobních zkušeností až po vnější životní situace. Minulou zimu jsem odložil na okamžik stranou další "světské práce", které jsem již začal komponovat, avšak teď se věnuji výhradně Stabat Mater*".

Ve své korespondenci s *Jarosławem Iwaszkiewiczem* se Karol zmínil o *Chłopskiem requiem* ¹³⁵. Později se skladatelova pozornost soustředila na vynikající – podle jeho slov – polský překlad latinské sekvence *Stabat Mater*, (která po *Trentově* radě byla zařazena do liturgie jako hymna). Tento překlad básníka *Józefa Jankowskiho* ¹³⁶, okouznil Szymanowského svou přímou expresí, jednoduchostí, a zvláště polskou citlivostí. Rozhodl se zhudebnit tento text, který měl národní charakter, ale byl daleko od "oficiální" liturgické hudby a doslovných výpůjček z folkloru. První návrhy práce vznikly na jaře 1925. Dílo bylo psáno od 20. ledna do 2. března 1926.

Práce byla věnována *Pamięci Izabelli Krystallowej* (k památce *Izabelly Krystallové*). Szymanowski nekonzultoval s *Bronisławem Krystallem* změnu zadání. Proti původně plánovanému Requiem se rozhodl pro *Stabat Mater*.

Stabat Mater Szymanowski napsal pro soprán, alt, baryton, smíšený sbor a orchestr. Použil text současného polského překladu *Józefa Jankowského*, avšak mimo území Polska je toto dílo uváděno v původním latinském textu.

Toto sakrální dílo představuje zvláštní a důležité místo v tvůrčím vývoji Szymanowského. Má velký umělecký efekt dosažený prostřednictvím velmi propracovaného výběru vyjadřovacích prostředků. Velkolepá emoční síla hudby netkví v bujarých gestech, působivých časových efektech, nebo akumulaci sofistických akordů. Hluboký, pronikavý pocit je přímým důkazem jednoduchostí – melodie, harmonie, často rytmický pulz a soustředění.

---

¹³⁵ Chłopskie – selský, rolnický, venkovský. IN: <https://cs.wiktionary.org/wiki/selský#varianty>

¹³⁶ Józef Jankowski (*14.dubna 1865 v Wiśniewie, †13. května 1935 ve Varšavě) - byl polský spisovatel, básník, novinář.

V úsilí o takový ideál se Szymanowski vrátil k archaizaci; práci na kompozici předcházelo zkoumání hudby renesance a zejména polské renesance. Stopy jsou zřetelně rozpoznatelné v harmonickém jazyku skladby.

Szymanowského *Stabat Mater* je členěno do 6 částí, bez typických árií a recitativů. Odlišení sólových hlasů, sboru a orchestru v různých částech bylo v souladu s výrazovým charakterem – lyricko melodickou částí I, III a IV, doplněnou dramatickou částí II, V a VI.

Veni Creator pro soprán, smíšený sbor a orchestr op. 57 (1930)¹³⁷

Szymanowski strávil léto roku 1930 v Zakopanem v penzionu *Czerwony Dwór*. Zde měl v úmyslu dokončit instrumentaci druhé scény svého baletu *Harnasie* a pokračovat v práci na cyklu *Krupiérské*¹³⁸ písně pro zpěv a klavír. Těmto důležitým dílům však nevěnoval příliš pozornosti kvůli nové a "naléhavější" práci: *Veni Creator op. 57 pro soprán, sbor, varhany a orchestr*.

První představení *Veni Creator* se uskutečnilo 7. listopadu 1930 v síni Varšavské filharmonie. Tento večerní koncert byl zároveň oslavovou otevření reformované Vysoké hudební školy (Akademie). Koncert dirigoval *Grzegorz Fitelberg*, sólový part zpívala *Stanisława Korwin-Szymanowska*. V poledne tentýž den se uskutečnila slavnostní inaugurace nové instituce za účasti prezidenta Polska *Ignacyho Moścického*, a Szymanowski byl jmenován rektorem této Akademie.

Veni creator je parafrází středověkého latinského hymnu; v adaptaci z roku 1905 mladého polského básníka *Wyspiańskiego*, člena *Mladého Polska*.

Skladatel nebyl s touto kompozicí spokojen. Dne 2. září 1930 napsal *Zofii Kochanské*: "Takový obrovský ceremoniálně-velkolepý humbuk, který se mi osobně velmi nelíbí, ale z mnoha důvodů jsem to musel udělat."

---

¹³⁷ *Veni Creator for soprano, mixed choir and orchestra op. 57 (1930)* | Karol Szymanowski. [online]. [cit. 20. 03. 2019] Dostupné z: <http://www.karolszymanowski.pl/watch-listen/voices-and-orchestra/veni-creator-for-soprano-mixed-choir-and-orchestra-op-57-1930/>

¹³⁸ *Kurpie* – skupina etnografické polské populace, žijící v lesích Dolního Slezska. IN: <https://pl.wikipedia.org/wiki/Kurpie>

Litanie k Panně Marii pro sólový soprán, ženský sbor a orchestr op. 59 (1930-1933) ¹³⁹

Básník Jerzy Liebert zasvětil báseň *Litania do Najświętszej Maryi Panny* (*Litanie k svaté Panně Marii*) Anně Iwaszkiewiczové¹⁴⁰. Partitura má více než deset stran. Nese všechny charakteristické a typické rysy stylu a techniky Szymanowského.

Nacházíme zde maximálně kondenzovaný výraz, koncentrace a vnitřní ticho. Tento efekt je dosažen malou instrumentací. Nepochybně v nejhlubším výrazu se tato práce podobá *Stabat Mater*; Zvláště zajímavé je však to, že Szymanowski zde využívá rovněž svých zkušeností z takzvaného impresionistického období svého vývoje. Barevnost koncepce práce to dokazuje, a to na základě textury, orchestrace a dynamiky.

Symfonie concertante pro klavír a orchestr op. 60 ¹⁴¹

Napsaná na jaře 1932, během období necelých čtyř měsíců od března do června. *Symfonie concertante op. 60* pro klavír a orchestr je věnovaná *Arthurovi Rubinsteinovi*. Jedná se víceméně o klavírní koncert, který Szymanowski hodlal napsat již před mnoha lety. Dokonce vypracoval nějaké návrhy, ale nakonec jich nevyužil.

K myšlence koncertu se vrátil hned když opustil konzervatoř, s tím, že on sám bude jako sólista. Po ztrátě mzdy rektora totiž počítal, že si vydělá na živobytí tím, že bude hrát na klavír své skladby.

Nově složené dílo mělo být "koncertem" jak v podstatě, tak v jménu, jak je naznačeno v jeho dopise *Zofii Kochanské* ze dne 9. listopadu 1932: "*Začal jsem psát klavírní koncert (ale v současné době je to velké tajemství)*."

---

¹³⁹ *Litany to the Virgin Mary for solo soprano, female choir and orchestra op. 59* (1930-1933) | Karol Szymanowski. [online]. [cit. 20. 03. 2019] Dostupné z: <http://www.karolszymanowski.pl/watch-listen/voices-and-orchestra/litany-to-the-virgin-mary-for-solo-soprano-female-choir-and-orchestra-op-59-1930-1933/>

¹⁴⁰ *Anna Iwaszkiewiczowa* (* 17. prosince 1897, Brwinów, †23. prosince 1979, Stawisko) – byla polská spisovatelka a překladatelka, manželka spisovatele Jaroslawa Iwaszkiewick.

¹⁴¹ *Symphonie concertante for piano and orchestra op. 60* | Karol Szymanowski. [online]. [cit. 30. 03. 2019] Dostupné z: <http://www.karolszymanowski.pl/watch-listen/works/symphonie-concertante-for-piano-and-orchestra-op-60/>

*... Ani nevím, jestli bude tento koncert dobrá nebo špatná hudba.
... Myslím, že tento klavírní koncert dokončím do léta, přinejmenším v náčrtu
a pomalu jej začnu instrumentovat ... "*

Myšlenka symfonie se objevila později, což lze vyčíst z dopisu Kochanské ze 3. dubna: *"Zdá se, že společně s konzervatoří jsem byl osvobozen od některých zátěží, a nyní svobodně pracuji na tomto koncertě s největší spokojeností a ochotou (znovu, prosím, držte v tajemství tento koncert – mohl bych říci, že je to čtvrtá symfonie) a nepochybně mám pocit, že to bude prvotřídní malý kus... "* Dne 27. září píše Stanislavě Wiechowicz: *"Tato čtvrtá symfonie je opravdu skoro koncert, naštěstí ne příliš obtížný, takže se mi podaří ji zahrát, a ne tak úplně špatně ..."*

Szymanowski nebyl profesionální klavírista a neměl techniku virtuosa; jeho vzácná veřejná vystoupení byla pouze při hraní doprovodů k písňím a houslovým kompozicím. V novém koncertu vytvořil sólovou část s ohledem na vlastní výkonnostní schopnosti a přizpůsobil ji svým rukám; proto je dílo velmi odlišné od typické obtížnosti současných koncertů – například od *Maurice Ravela* či *S. Prokofjeva*.

V třídílné struktuře skladby, s lyrickou střední částí a živým tanečním finále, stejně jako v jeho obecném charakteru a výrazném obsahu hudby, má práce mnohem více společného s klavírním koncertem než symfonií, ačkoli na druhou stranu bohatost barevných nápadů a jemnosti orchestrálního témburu se přikládá symfonii.

Szymanowski, který měl v úmyslu vystoupit s tímto dílem na co nejvíce pódiích, si svoji *Symfonii concertante* od počátku představoval jako hudbu, která je snadno přístupná a atraktivní, i když vůbec ne primitivní a samozřejmě vypracovaná podle jeho jemné a moderní chuti. Nepochybně to nebyla jen otázka přilákat "širší veřejnosti". Soudě podle děl, které následovaly, měl Szymanowski během tohoto období hlubokou psychologickou potřebu uniknout ze svých problémů do sféry jasu a optimismu. Možná právě takový hudební výraz byl pro něj nezbytnou protilátkou k neúspěchům a k nemoci, kterými nedávno prošel.

Szymanowski byl velmi spokojen s tímto dílem. Světová premiéra *Symfonie concertante op. 60* se konala v Poznani dne 9. října 1932. Skladatel hrál na klavír, dirigentem byl Fitelberg. Dne 27. téhož měsíce napsal Szymanowski Kochańskému: *"Můj pianový debut" v Poznani 9. října 1932. Dokážete si představit, co to pro mě bylo? Všechno šlo skvěle, natolik, že jsem musel hrát celé finále jako přídavek! Předpokládám, že můj "klavírismus" je pouhý vtip, ale dávám vám své slovo, lidé byli naprosto překvapeni tím, jak mohu takhle hrát. Nechápu, jak se mi podařilo dostat se na místo, kde bych mohl obecně hrát rozumně správně.* " Krátce poté Szymanowski hrál Symfonii, rovněž s Fitelbergem, ve Lvově (5. listopadu) a ve Varšavě 11. listopadu a 18. prosince 1932 atd.

Houslový koncert č. 2 op. 61 (1932-1933) ¹⁴²

Houslový koncert č. 2 op. 61 byl napsán na žádost *Pawła Kochanského*, který chtěl mít ve svém repertoáru nové dílo Szymanowského. Příležitostí realizovat tuto myšlenku byl rok 1932, kdy houslista trávil dovolenou v Zakopanem. 9. března 1932 napsal Szymanowski *Zofii Kochanské*: *"Jsem strašně nadšený, že spolupracuji s Pawelkem! Možná vznikne nová sonáta – nebo možná i další koncert!"*

V červenci se Kochanski dostal do Zakopaneho a Szymanowski využil Pawelových technických rad a pokynů, jako houslisty (jak tomu bylo i v případě prvního houslového koncertu), a poměrně rychle koncert zkomponoval. Kochański později napsal k druhému houslovému koncertu kadenci.

Dne 6. září 1932 píše Szymanowski v dopise Mycielskému: *"Paweł provokoval a jednoduše ze mě vytlačil celý (druhý) houslový koncert (samozřejmě zatím jen v konceptu). Napsal jsem ho za pouhé 4 týdny, takže si dokážete představit, jak jsem musel pracovat a jak jsem velmi unavený."* Szymanowski začal pracovat na instrumentaci v následujících měsících. Koncert dokončil po roce, tedy v září 1933.

---

¹⁴² *Violin Concerto No. 2 op. 61 (1932-1933)* | Karol Szymanowski. [online]. [cit. 15. 03. 2019] Dostupné z: <http://www.karolszymanowski.pl/watch-listen/works/violin-concerto-no-2-op-61-1932-1933/>

Houslový koncert č. 2 se velmi liší od předchozího koncertu. Z květnaté básnické a pohádkové fantazie nezůstala snad žádná stopa. Najdeme zde momenty velkého emočního vzrušení, typické pro Szymanowského. Spíše jsou veselé, triumfální, plné radosti a euforie. Dominantním tónem v hudbě nové práce je objektivní a věčná skutečnost; je tam jasná myšlenka, jasná, slunečná aura a úsměv, ačkoli existují i chvíle jemné lyrčnosti. V druhém koncertu se Szymanowski nejvíce vzdálil od tradic německé hudby: nového expresionismu a vídeňské dodekafonie, obsažených v 1. houslovém koncertu.

Na pozadí evropské hudby je *Houslový koncert č. 2* výraznou originalitou. Je obtížné najít mezi houslovými koncerty, které mu předcházejí, jakýkoliv model, ať už jde o estetický či charakteristický, či z hlediska formy. V typu výrazu a barvy tato hudba nepřipomíná žádný jiný styl. V tématu druhé věty lze najít inspiraci z *Příběhu vojáka* (balet I. Stravinského), anebo se také mohlo jednat o odkaz na lidové tance a typický styl hraní houslistů folklórní hudby.

Nicméně ve své podstatě je druhý koncert Szymanowského (stejně jako jeho první koncert) samostatnou a jedinečnou tvorbou. Jeho originalita je také patrná v celé skladbě. Neexistují žádné rozdíly v toku koncertu, ale rozsáhlá kadence sólisty ji jasně dělí na dvě části s různým materiálem a strukturou: první je blízká variacím, druhá rondou.

Houslový koncert č. 2 měl premiéru 6. října 1933 v sále Varšavské filharmonie s houslistou *Pawłem Kochanskim* a dirigentem *Grzegorzem Fitelbergem*. Toto bylo Kochanského první a zároveň poslední vystoupení v roli houslisty; trpěl rakovinou jater a při hraní bojoval s bolestmi, což bylo viditelné i pro diváky sledující jeho obličej. Kochański zemřel v New Yorku dne 12. ledna 1934. Další houslista, který hrál tento koncert ve Spojených státech, byl *Albert Spalding*, dirigoval *Sergej Kusevický* 30. prosince 1934 v Bostonu.

Szymanowského Pawełova smrt velmi ranila. Byla to druhá smrt někoho blízkého během krátké doby: v prosinci 1933 ztratil svého bratra Felikse Szymanowského. Karol tento koncert Kochańskému věnoval: "*A la memoire du Grand Musicien, mon cher et inoubliable Ami, Paul Kochański*" (na památku Velkého hudebníka, mého drahého a nezapomenutelného přítele, Paweła Kochańského).

ZÁVĚR:

Hudební myšlení Karola Szymanowského bychom mohli rozdělit na tři hudební období jeho života. Hranice těchto období jsou však otázkou konvence, protože některá díla z prvního období již předznamenávala poměrně avantgardní harmonická řešení, rozvinutá v dílech složených během první světové války. Přítomnost klasických forem v tomto období není výsledkem neoklasicistních vlivů. Hledáním hudebních nápadů se Szymanowski podobal spíše Bartókovi a jeho ruskému baletnímu období, a to především z hlediska technického řešení.

Szymanowského kontakt s estetikou neoklasicismu tkvěl především v zdůraznění jeho kompozičního řemesla a v podtrhnutí formálně-konstrukčních hodnot. Ty pro něho měly časově přesahující význam. Nicméně Szymanowského směřování ke klasickým formám má svůj zdroj především v dílech z dřívějších období a vyplývá z kontinuity klasické tradice přítomné již od počátku v jeho hudbě.

První období od roku 1899-1913 můžeme charakterizovat jako fázi zrání, a jakousi asimilaci daných norem hudebního jazyka. V té době byl Karol Szymanowski ponořen do pozdního romantismu a jeho ideologie byla silně pod vlivem literárního modernismu.

Ve druhém období 1914-1919, kdy byl Szymanowski inspirován orientální a antickou kulturou, přebírá její jednotlivé rysy a styl, a to jak v hudebním jazyce, tak v uměleckém vědomí.

Ovšem zásadní zlom v hudbě Karola Szymanowského se nachází mezi druhým a třetím obdobím a zahrnuje změny jak v hudebním jazyce, tak v jeho kreativní estetice.

Třetí poslední období Szymanowského 1920 až 1937 je charakterizováno přehodnocením uměleckých myšlenek a vytvořením principů nového nacionalistického stylu opírajícího se o folklór. Rovněž tkví v inovativní kompoziční technice.

Schematické členění na období neguje existenci společných rysů v celém Szymanowského životě. Ty mají svůj zdroj v jeho tvůrčí představivosti a v jeho přístupu ke komponování. Bez ohledu na změny stylu, byla hudba Karola Szymanowského vždy ovlivněna jeho emocionálním postojem: když hledal osobní prohlášení, či když vstupoval do „*anti-romantického*“ proudu.

Syntéza v dílech posledního období má navíc vysoce individuální charakter. Karol Szymanowski nechtěl přijmout trendy tehdejšího komponování: suchou a anti-emocionální hudbu prosazovanou ve dvacátých letech, či persifláže starých stylů. Ačkoli on sám psal o „anti-romantismu“ jako o postoji, který odpovídá potřebám „nového člověka“; jakousi modernitu přijímal pouze tehdy, když v ní byl prostor pro emoce a duchovní poselství. Tyto rysy byly pro Karola Szymanowského spojeny s velkým uměním.

Důkladné prostudování osobního i uměleckého života Karola Szymanowského mě přiblížilo jeho osobnost jako člověka, který byl naplněn vírou v pravdu v umění, který si cenil nejvyšší kultury a po celý život si uchoval aristokratický postoj i ducha.

SEZNAM LITERATURY:

GRADSTEIN, Leonia a Jerzy WALDORFF. *GORZKA SLAWA*. Warszawa: Czytelnik, 1960.

WIGHTMAN, Alistair. *Karol Szymanowski: His Life and Work*. 1999. Londýn: Routledge, 1999. ISBN 9781315092195.

INTERNETOVÉ ZDROJE:

9 Preludes op. 1 (1899-1900) | Karol Szymanowski. [online]. Dostupné z: <http://www.karolszymanowski.pl/watch-listen/piano-solo/9-preludes-op-1-1899-1900/>

Composers individual style | Karol Szymanowski. [online]. [cit. 2019-02-01]. Dostupné z: <http://www.karolszymanowski.pl/the-composer/composers-individual-style/>

Concert Overture in E major op. 12 | Karol Szymanowski. [online]. [cit. 2019-03-06] Dostupné z: <http://www.karolszymanowski.pl/watch-listen/works/concert-overture-in-e-major-op-12/>

Chronological list of works | Karol Szymanowski. [online]. [cit. 2019-01-16] Dostupné z: <http://www.karolszymanowski.pl/the-composer/chronological-list-of-works/>

In the circle of German Modernism | Karol Szymanowski. [online]. [cit. 2019-01-16]. Dostupné z: <http://www.karolszymanowski.pl/the-composer/the-romantic-heritage/in-the-circle-of-german-modernism/>

Karol Szymanowski International Music Competition. Home – Międzynarodowy Konkurs Muzyczny im. Karola Szymanowskiego [online]. Copyright © Narodowa Orkiestra Symfoniczna Polskiego Radia w Katowicach [cit. 10. 01. 2019]. Dostupné z: <http://szymanowski-competition.com/en/competition/karol-szymanowski/>

Karol Szymanowski: 1914-1919 [online]. [cit. 2019-02-01]. Dostupné z: <http://www.karolszymanowski.pl/life/the-war/>

Karol Szymanowski: 1920–1932 Niezależne Polsko [online]. [cit. 2019-03-05].
Dostępne z: <http://www.karolszymanowski.pl/life/>

Karol Szymanowski: 1929–1937 Ostatnie lata [online]. [cit. 2019-03-05].
Dostępne z: <http://www.karolszymanowski.pl/life/>

Litany to the Virgin Mary for solo soprano, female choir and orchestra op. 59 (1930-1933) | Karol Szymanowski. [online]. [cit. 20. 03. 2019] Dostępne z:
<http://www.karolszymanowski.pl/watch-listen/voices-and-orchestra/litany-to-the-virgin-mary-for-solo-soprano-female-choir-and-orchestra-op-59-1930-1933/>

The romantic heritage | Karol Szymanowski. [online]. [cit. 2019-01-16] Dostępne z:
<http://www.karolszymanowski.pl/the-composer/the-romantic-heritage/>

In the circle of German Modernism | Karol Szymanowski. [online]. [cit. 2019-01-16]. Dostępne z: <http://www.karolszymanowski.pl/the-composer/the-romantic-heritage/in-the-circle-of-german-modernism/>

Penthesilea to words by Stanisław Wyspiański op. 18 (1908) | Karol Szymanowski. [online]. [cit. 2019-02-01]. Dostępne z: <http://www.karolszymanowski.pl/watch-listen/voices-and-orchestra/penthesilea-to-words-by-stanislaw-wyspianski-op-18-1908/>

Extendend compositions. Signs of style change | Karol Szymanowski. [online]. [cit. 2019-02-01]. Dostępne z: <http://www.karolszymanowski.pl/the-composer/the-romantic-heritage/extendend-compositions-signs-of-style-change/>

Stabat Mater for soprano, alto, baritone, mixed choir and orchestra op. 53 (1914-1916) | Karol Szymanowski. [online]. [cit. 18. 03. 2019] Dostępne z:
<http://www.karolszymanowski.pl/watch-listen/voices-and-orchestra/stabat-mater-for-soprano-alto-baritone-mixed-choir-and-orchestra-op-53-1914-1916/>

Symphony No. 1 in F minor op. 15 | Karol Szymanowski. [online]. [cit. 2019-03-06] Dostępne z: <http://www.karolszymanowski.pl/watch-listen/works/symphony-no-1-in-f-minor-op-15/>

Symphony No. 2 in B flat major op. 19 | Karol Szymanowski. [online]. [cit. 2019-03-06] Dostępne z: <http://www.karolszymanowski.pl/watch-listen/works/symphony-no-2-in-b-flat-major-op-19/>

Symphony No. 3 "Song of the Night" for tenor, mixed choir and orchestra op. 27 (1916) | Karol Szymanowski. [online]. [cit. 10. 03. 2019] Dostępne z: <http://www.karolszymanowski.pl/watch-listen/voices-and-orchestra/symphony-no-3-song-of-the-night-for-tenor-mixed-choir-and-orchestra-op-27-1916/>

Symphonie concertante for piano and orchestra op. 60 | Karol Szymanowski. [online]. [cit. 30. 03. 2019] Dostępne z: <http://www.karolszymanowski.pl/watch-listen/works/symphonie-concertante-for-piano-and-orchestra-op-60/>

Veni Creator for soprano, mixed choir and orchestra op. 57 (1930) | Karol Szymanowski. [online]. [cit. 20. 03. 2019] Dostępne z: <http://www.karolszymanowski.pl/watch-listen/voices-and-orchestra/veni-creator-for-soprano-mixed-choir-and-orchestra-op-57-1930/>

Violin Concerto No. 1 op. 35 | Karol Szymanowski. [online]. [cit. 15. 03. 2019] Dostępne z: <http://www.karolszymanowski.pl/watch-listen/works/violin-concerto-no-1-op-35/>

Violin Concerto No. 2 op. 61 (1932-1933) | Karol Szymanowski. [online]. [cit. 15. 03. 2019] Dostępne z: <http://www.karolszymanowski.pl/watch-listen/works/violin-concerto-no-2-op-61-1932-1933/>

SEZNAM PŘÍLOH:

Obrázek č. 1: Karol Szymanowski, Tymoszewka, 1887

Karol Szymanowski [online]. Copyright © [cit. 26.04.2019]. Dostupné z: http://www.karolszymanowski.pl/wp-content/gallery/life-education-the-young-poland-movement/04_60_tomaszewka_elizawetgrad.jpg

Obrázek č. 2: Karol Szymanowski, Nałęczów, 1897

Karol Szymanowski [online]. Copyright © [cit. 26.04.2019]. Dostupné z: http://www.karolszymanowski.pl/wp-content/gallery/life-family-and-early-years/01_02_portrety.jpg

Obrázek č. 3: Karol Szymanowski u klavíru, Elizawetgrad, 1907

Karol Szymanowski [online]. [cit. 26.04.2019] Dostupné z: http://www.karolszymanowski.pl/wp-content/gallery/life-education-the-young-poland-movement/04_60_tomaszewka_elizawetgrad.jpg

Obrázek č. 4: Karol Szymanowski, Řím, 1935

Karol Szymanowski [online]. Copyright ©I [cit. 26.04.2019]. Dostupné z: http://www.karolszymanowski.pl/wp-content/gallery/life-final-years/01_20_portrety.jpg